

**ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ**

Кафедра фітнесу та циклічних видів спорту

На правах рукопису

ХОМІК АНДРІЙ СЕРГІЙОВИЧ

**ЕВОЛЮЦІЙНІ ПЕРЕДУМОВИ СТВОРЕННЯ ТА
ІНСТИТУЦІАЛІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОГО ОЛІМПІЙСЬКОГО
КОМІТЕТУ УКРАЇНИ**

Спеціальність: 017 «Фізична культура і спорт»

Освітня програма: «Фізична культура і спорт»

Робота на здобуття освітнього ступеня «Магістр»

Науковий керівник:

ІЩУК ОЛЕНА АНАТОЛІВНА

кандидат педагогічних наук,
доцент

РЕКОМЕНДОВАНО ДО ЗАХИСТУ

Протокол №

засідання кафедри фітнесу

та циклічних видів спорту

від _____ 2025 р.

Завідувач кафедри

доц. Індика С.Я. _____

ЛУЦЬК – 2025

АНОТАЦІЯ

Хомік А.С. Еволюційні передумови створення та інституціалізації Національного олімпійського комітету України. Дослідження спрямоване на більш детальне визначення історичних передумов утворення Національного олімпійського комітету України. Аналізовано процес формування та основні напрями діяльності Національного олімпійського комітету України протягом років незалежності. Узагальнено історичну роль та важливість діяльності НОК України у процесах сучасного державотворення. Обґрунтовано історичні та організаційні засади формування та функціонування Національного олімпійського комітету України. Визначено та проаналізовано організаційні аспекти діяльності Національного олімпійського комітету України.

Ключові слова: олімпійський рух, Національний олімпійський комітет, асоціація, організація, Міжнародний олімпійський комітет, федерація.

ANNOTATION

Khomik A.S. Evolutionary prerequisites for the creation and institutionalization of the National Olympic Committee of Ukraine. Abstract. The article deals with identifying the historical background of establishing the National Olympic Committee of Ukraine. The process of formation and the main courses of activity of the National Olympic Committee of Ukraine during the years of independence have been analyzed. The historical role of the National Olympic Committee of Ukraine and significance of its activity in the processes of modern state formation have been summerized. The historical and organizational principles of establishment and activity of the National Olympic Committee of Ukraine a have been substantiated. The organizational aspects of its activity have been determined and analyzed.

Key words: the Olympic movement, the National Olympic Committee of Ukraine, association, organization, International Olympic Committee, federation.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ.....	4
ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. РОЛЬ ТА ЗНАЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ОЛІМПІЙСЬКИХ КОМІТЕТІВ У РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО ОЛІМПІЙСЬКОГО РУХУ	8
1.1. Організаційна структура сучасного олімпійського руху.....	8
1.2. Історичні аспекти розвитку та діяльність національних олімпійських структур до 1917 року у СРСР.....	15
1.3. Нормативно-правова база утворення та загальні принципи Олімпійської хартії щодо формування НОК.....	18
1.4. Основні напрямки діяльності Національних олімпійських комітетів.....	21
Висновки до розділу 1.....	24
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	25
2.1. Організація дослідження.....	25
2.2. Методи дослідження.....	26
РОЗДІЛ 3. ПЕРЕДУМОВИ УТВОРЕННЯ ТА ХАРАКТЕРИСТИКА ДІЯЛЬНОСТІ НОК УКРАЇНИ.....	29
3.1. Організаційні аспекти діяльності НОК України.....	29
3.2. Діяльність Національного олімпійського комітету України як Всеукраїнської громадської організації.....	30
3.3. Міжнародні контакти НОК України	41
3.4. Співпраця НОК України з державними органами управління	42
3.5. Співпраця НОК України із засобами масової інформації.....	44
3.6. Організація економічного забезпечення діяльності НОК	48
3.7. Причини виникнення, формування та історичний розвиток національних олімпійських комітетів як елементу міжнародної олімпійської системи	51
Висновки до розділу 3.....	50
ВИСНОВКИ	57
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	60

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

АНОК (ANOC)	Асоціація національних олімпійських комітетів (Association of National Olympic Committees)
ГА	Генеральна асамблея
ГАІСФ (GAISF)	Глобальна асоціація міжнародних спортивних федерацій (Global Association of International Sport Federations)
МОК (IOC)	Міжнародний олімпійський комітет (International Olympic Committee)
МСФ (ISF)	Міжнародна спортивна федерація (International Sport Federation)
НОК (NOC)	Національний олімпійський комітет (National Olympic Committee)
ОАУ	Олімпійська академія України
ОК СРСР	Олімпійський комітет СРСР
ОКОІ	Організаційний комітет Олімпійських ігор
ОКУ	Олімпійський комітет України
ООН	Організація об'єднаних націй
СНД	Співдружність незалежних держав
УНОК	Український національний олімпійський комітет
УОК	Український олімпійський комітет
УСА	Українська спортивна асоціація
НОА	Національна олімпійська академія

ВСТУП

Актуальність. Формування національної спортивної структури, зокрема, Національного олімпійського комітету (НОК), є одним із суттєвих факторів у соціально-політичному, культурному та економічному становленні України як незалежної держави. Заснування Національного олімпійського комітету України в 1990 році виявилось не лише важливою подією для спортивного середовища країни, але й ключовим елементом історичного розвитку самої держави.

Варто відзначити, що в сучасній вітчизняній науковій та науково-популярній літературі, враховуючи значний обсяг фундаментальних наукових досліджень у галузі теорії і методики олімпійського спорту (праці М.С Герцика (1991, 1994); С.І. Гуськова (1994); В.М. Платонова (1994, 2001); М.М. Булатової (2000, 2001); О.М. Вацеби (2001,2002); Ю.В.Зайдового (2002, 2003) та ін.) .) й безперечно рівноцінність теоретико-методичних засад спортивної підготовки та освітньо-виховних завдань спорту, в останні роки в Україні мало виконується наукових досліджень, присвячених філософським, історичним, соціальним питанням розвитку олімпійського руху.

У останні роки в Україні виявляється недостатнє виконання наукових досліджень, які безперечно підтверджують рівноцінність теоретико-методичних основ спортивної підготовки та освітньо-виховних завдань у сфері спорту. Зазначимо, що в цьому контексті було проведено окремі дисертаційні дослідження, хоча вони лише частково стосувалися зазначених питань. Зокрема, дослідження М.М. Баки (1990), М.О. Олійника (2000), А.О. Кухтія (2002) щодо історії організаційних основ фізкультурно-спортивного руху в Україні; С.І. Степанюка (2003) – з історії розвитку студентського спортивного руху в Україні та Ю.С. Козія (2000) – з історії розвитку спортивного руху в українській діаспорі; С.Н. Бубки (2014) – з історії олімпійського спорту; Т.М. Акуленко (2020) – з міжнародно-правового співробітництва в боротьбі з допінгом у спорті; З.П. Дубінської (2021) – з особливостей регулювання

правовідносин у сфері спорту в Україні. Відзначимо також такі видання, як “Золоті сторінки олімпійського спорту України” (за ред. І.Н. Федоренка).

Таким чином, дослідження суспільно-історичних і організаційних аспектів утворення та діяльності Національного олімпійського комітету (НОК) України, зокрема у зв'язку із більш як тридцятирічним періодом його функціонування, представляє собою актуальну та практично значущу проблему. Аналізуючи активні та ефективні заходи лідерів українського спортивного руху в період 50-90-х років XX століття, а також враховуючи досягнення спортсменів України на міжнародній олімпійській арені, можна висвітлити широкий спектр важливих аспектів, що впливали на розвиток олімпійського руху в країні.

Метою дослідження є виявлення історичних та організаційних засад утворення й діяльності Національного олімпійського комітету України.

Об’єкт дослідження – розвиток олімпійського руху в Україні.

Предметом дослідження є історичні передумови виникнення та утворення Національного олімпійського комітету України, а також організаційні аспекти його діяльності.

Завдання дослідження:

1. Розкрити та проаналізувати фактори, які передували формуванню Національного олімпійського комітету України, здійснити огляд історичних умов, що визначили необхідність створення даної структури.
2. Вивчити та розкрити етапи процесу становлення Національного олімпійського комітету України, а також основні напрями його функціонування.
3. Загально визначити історичну роль та важливість Національного олімпійського комітету України в контексті сучасного становлення держави.

Методи дослідження. Для вирішення визначених нами завдань використовувалися наступні методи дослідження: аналіз літературних джерел для отримання інформації; системний аналіз для вивчення елементів системи Національного олімпійського комітету України; історичний метод для

реконструкції історії утворення та розвитку НОК; порівняльно-історичний метод для встановлення паралелей з іншими аналогічними структурами; метод аналогій для порівняння подібних ситуацій або явищ; елементи контент-аналізу для систематизації та аналізу зібраної інформації.

Отримані результати представляють собою **наукову новизну** через наступні аспекти: вперше визначено та докладно проаналізовано історичні умови, що сприяли утворенню Національного олімпійського комітету України. Це розширює наше розуміння контексту та обставин створення даної спортивної структури. Додатково була внесена та уточнена статистична інформація щодо українців, які вибороли медалі на Іграх Олімпіад та Зимових Олімпійських іграх.

Практичне значення одержаних результатів. На основі проведеного дослідження добре обґрунтовані історичні та організаційні засади формування та функціонування Національного олімпійського комітету України.

Отримані результати досліджень успішно впроваджені у навчальний процес і використані для доповнення змісту навчальної дисципліни “Історія фізичної культури та олімпійський спорт” для здобувачів освіти факультету фізичної культури, спорту та здоров'я Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Апробація результатів. Результати магістерської роботи апробовані на VIII Регіональній науково-практичній студентській конференції Волинського національного університету імені Лесі Українки «Фізична культура, спорт та здоров'я людини», за результатами якої опубліковано тези наукових доповідей.

Структура та обсяг магістерської роботи. Магістерська робота складається з переліку умовних скорочень, вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел та інтернет-ресурсів. Текст наукової роботи викладений на 58 сторінках друкованого тексту, містить 5 таблиць та 4 рисунки. Бібліографічний покажчик вміщує 50 літературних джерел та 6 електронних ресурсів.

РОЗДІЛ 1

РОЛЬ ТА ЗНАЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ОЛІМПІЙСЬКИХ КОМІТЕТІВ У РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО ОЛІМПІЙСЬКОГО РУХУ

Національні олімпійські комітети (НОК) становлять невід'ємну складову сучасного міжнародного олімпійського руху. Їх функціонування тісно пов'язане із діяльністю Міжнародного олімпійського комітету (МОК), Міжнародних спортивних федерацій (МСФ) та інших ключових олімпійських організацій.

1.1. Організаційна структура сучасного олімпійського руху

Відродження сучасного олімпійського руху в кінці XIX століття було обумовлено комплексом чинників. Серед них - розквіт міжнародного спортивного руху, зацікавленість античним періодом історії людства, а також вдалими археологічними знахідками в Олімпії. Також важливою стала роль встановлення міжнародних зв'язків і комунікаційних мереж. Важливий внесок у цей процес зробив французький барон П'єр де Кубертен [1].

Згідно з фундаментальними принципами Олімпійської хартії, основною метою олімпійського руху є будівництво мирного та кращого світу. Це досягається через виховання молоді за допомогою спорту, незалежно від будь-якої форми дискримінації, в дусі олімпійських цінностей. Олімпійська філософія базується на ідеях гуманізму, сполучених із спортом.

Олімпійські види спорту розвиваються на всіх п'яти континентах, а філософія олімпізму спрямована на те, щоб поставити спорт на служіння гармонійному розвитку людини та підтримувати створення мирного суспільства, яке цінує збереження людської гідності.

Олімпійський рух долучається до ініціатив, спрямованих на підтримку миру, і через поєднання спорту з культурою та освітою спрямовується на створення способу життя, що ґрунтується на радості від зусиль, освітніх цінностях, доброму прикладі та повазі до універсальних фундаментальних етичних принципів [45].

У другій половині XIX століття сучасний спорт почав систематично організовуватися. Узгодження норм діяльності в різних виданнях спорту породило необхідність у створенні спеціальних загальнодержавних та міжнародних об'єднань.

Міжнародні спортивні об'єднання мають ряд спільних цілей та завдань, таких як: поширення діяльності в різних країнах (метою є розширення впливу та представництва спортивного об'єднання на міжнародному рівні); допомога у створенні національних організацій (обговорення та сприяння у створенні національних спортивних організацій в різних країнах); встановлення зв'язків з національними організаціями (розвиток співпраці та обміну інформацією з національними спортивними організаціями); контроль за виконанням статутів (забезпечення дотримання встановлених статутів та правил діяльності); вивчення, узагальнення та поширення міжнародного досвіду (здійснення обміну досвідом та передача найкращих практик міжнародного спортивного співтовариства); створення фінансової бази (формування необхідних фінансових ресурсів для підтримки та розвитку діяльності об'єднання); вирішення суперечок (функція виступання в ролі вищої інстанції у вирішенні конфліктів та суперечок); проведення заходів та конгресів (організація різноманітних заходів, включаючи конгреси, з'їзди, асамблеї для обговорення важливих питань); вибори керівних органів (проведення виборів для обрання керівних органів об'єднання); планування щорічних заходів (організація та планування річних подій та заходів); видання літератури (видання довідникової та офіційної літератури для інформування громадськості та зацікавлених сторін). Ці завдання спрямовані на розвиток та підтримку спортивного руху на міжнародному рівні. [49, 50].

У сучасній міжнародній олімпійській системі взаємодіють Міжнародний олімпійський комітет (МОК), Міжнародні спортивні федерації (МСФ), Національні олімпійські комітети (НОК), Організаційні комітети Олімпійських ігор (ОКОІ), регіональні олімпійські комітети, національні асоціації, клуби та їх члени, включаючи особи, спортсмени, судді, тренери та інші спортивні і

технічні працівники. Паралельно до цього, до олімпійської системи входять інші організації та установи, які активно підтримують олімпійський рух і мають визнання від Міжнародного олімпійського комітету (МОК) (рис. 1.1, 1.2) [45,50].

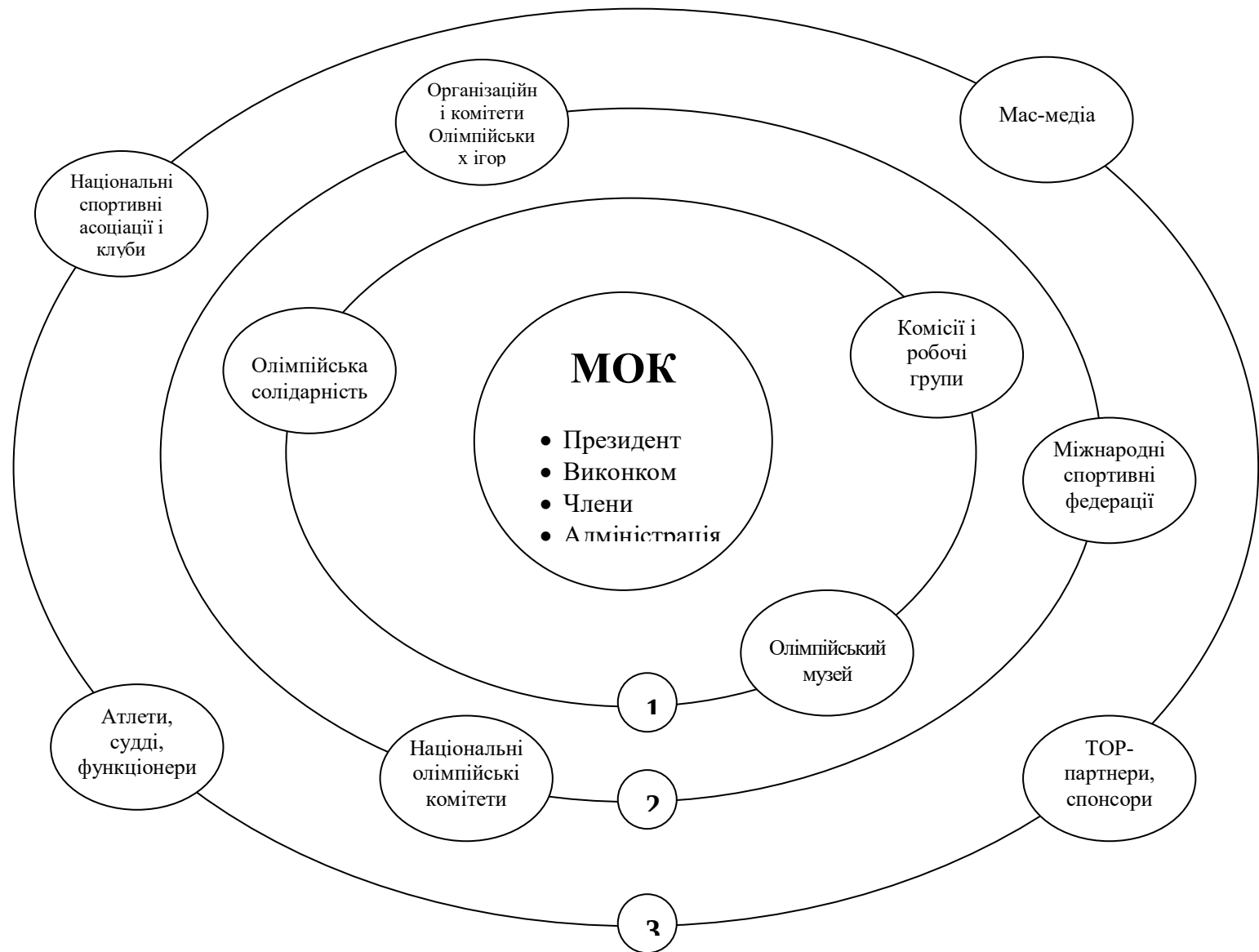

Рис.1.1. Структура олімпійського руху (www.olympic.org)

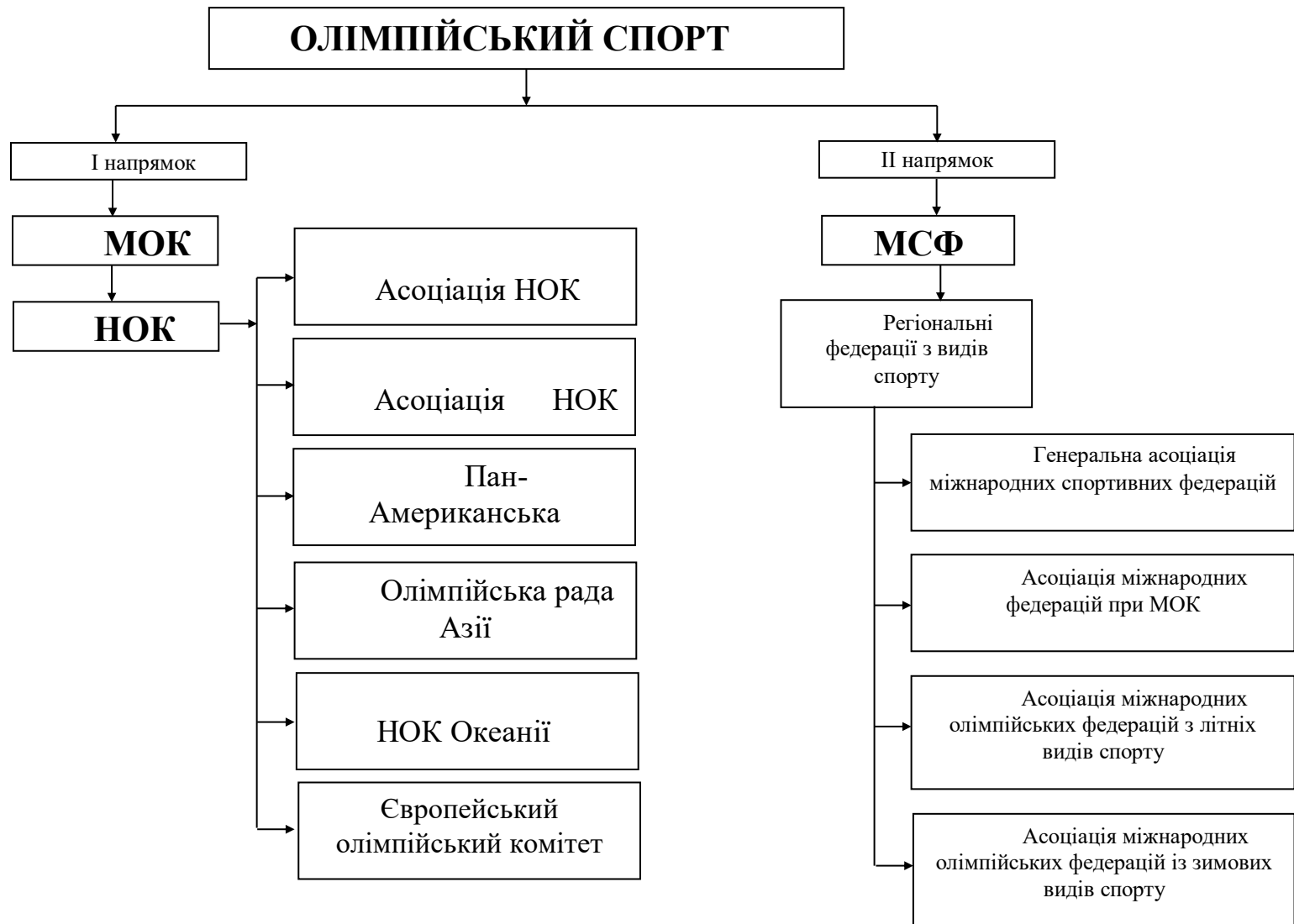

Рис.1.2. Основні елементи структури міжнародного олімпійського спорту

(за В. Платоновим, С. Гуськовим, 1994)

Зазначимо, що Міжнародний олімпійський комітет (МОК) може визнавати не лише Національні олімпійські комітети (НОК) чи організації, що виконують його функції, і Міжнародні спортивні федерації (МСФ), але й різні інші організації, створені з метою підтримки олімпійського руху та які діють відповідно до Олімпійської хартії. Серед таких організацій можуть бути різні асоціації НОК та МСФ, а також різні неприбуткові організації, пов'язані зі спортом та діючі на міжнародному рівні [50].

Протягом всього періоду розвитку сучасного олімпійського руху міжнародна олімпійська система виросла у складну багаторівневу структуру, яка включає значну кількість різних організацій, відповідальних за виконання різноманітних функцій у системі олімпійського спорту. На сьогодні в структурі міжнародної олімпійської системи виділяють два основні напрямки з чітко визначеними функціями. Перший пов'язаний з діяльністю олімпійських комітетів чи організацій, що виконують їх роль на різних рівнях організації олімпійського спорту. Другий базується на діяльності спортивних федерацій на всіх рівнях [45, 49, 50].

Олімпійська система, зі своєю структурою та функціями, входить у склад міжнародної організаційної системи. Вона має зв'язки з цією системою через загальні інтереси, і її сфера діяльності перетинається з функціонуванням різних міжнародних організацій, таких як Організація Об'єднаних Націй, ЮНЕСКО, багатонаціональні корпорації та міждержавні організації. Взаємодія з цими структурами дозволяє міжнародній олімпійській системі ефективно реагувати на політичні обставини та зміцнювати свою організаційну базу, матеріально-технічний і фінансовий аспекти олімпійського спорту. Сучасна система олімпійського спорту, неперервно розвиваючись, сприяє поширенню спорту, виникненню нових видів спорту та спортивних дисциплін, а також формуванню нових спортивних організацій [50].

Міжнародний олімпійський комітет є вищим управлінським органом олімпійського руху і володіє всіма правами на проведення Олімпійських ігор [45, 49]. Заснований під час міжнародного конгресу в Парижі 23 червня 1894

року, МОК є постійно діючою міжнародною неприбутковою неурядовою організацією, створеною у формі асоціації зі статусом юридичної особи і наступністю влади, яка визнана Швейцарською федеральною радою. Місія МОК полягає в керівництві олімпійським рухом відповідно до Олімпійської хартії [45, 50, 51].

Будь-яка особа або організація, що входить до складу олімпійського руху, зобов'язана дотримуватися положень Олімпійської хартії і діяти відповідно до рішень МОКу. Рішення МОКу, прийняті на підставі положень Олімпійської хартії, є остаточними. Усі суперечки або питання, що стосуються їх застосування чи тлумачення, можуть бути вирішені виключно Виконавчим комітетом МОКу і, в окремих випадках, через арбітраж в Арбітражному суді для спорту [45].

Міжнародний олімпійський комітет відіграє ключову роль у сприянні розвитку олімпізму відповідно до Олімпійської хартії.

Так, Міжнародний олімпійський комітет може визнати Міжнародні спортивні федерації (МСФ) відповідно до умов, викладених у Правилі 29 Олімпійської хартії. Крім того, МОК може також визнавати асоціації МСФ.

МОК може взяти під свій патронат міжнародні спортивні змагання – будь то регіональні, континентальні чи світові – за умови, що вони проводяться відповідно до високих стандартів Олімпійської хартії. Організація цих заходів повинна бути під контролем Національних олімпійських комітетів (НОКів) або визнаних асоціацій, при підтримці відповідних Міжнародних спортивних федерацій (МСФ) та відповідно до їх технічних правил [45, 49, 50].

Відповідно до Олімпійської хартії, з метою сприяння олімпійському руху, Міжнародний олімпійський комітет (МОК) може визнавати Міжнародні спортивні федерації (МСФ) як міжнародні неурядові організації. Ці МСФ керують одним або кількома видами спорту на світовому рівні та включають організації, що керують такими видами спорту на національному рівні.

Щодо ролі Міжнародних спортивних федерацій (МСФ) в олімпійському русі, важливо відзначити, що їх статuti, практичні заходи та діяльність повинні

відповідати Олімпійській хартії. Кожна МСФ зберігає свою незалежність та автономію в управлінні відповідним видом спорту. Крім того, МСФ мають право формулювати пропозиції, адресовані Міжнародному олімпійському комітету (МОК), стосовно Олімпійської хартії та олімпійського руху загалом.

Зазначено, що МСФ зберігають свою автономію в управлінні конкретним видом спорту та можуть вносити пропозиції МОКу щодо Олімпійської хартії та організації Олімпійських ігор. Вони можуть також брати участь у підготовці олімпійських конгресів та співпрацювати з МОК у різних комісіях за вимогою останнього.

Міжнародні спортивні федерації (МСФ), як складова частина міжнародної олімпійської системи, водночас є незалежними спортивними організаціями. У 1967 році була утворена Асоціація, яка об'єднала МСФ, включаючи як олімпійські, так і неолімпійські федерації. У 1976 році ця організація була перетворена в Генеральну асоціацію міжнародних спортивних федерацій (ГАІСФ). На сьогоднішній день ГАІСФ є найбільшою з міжнародних спортивних організацій, у яку входить понад 75 міжнародних федерацій. З 2017 року організація має сучасну назву – Глобальна асоціація міжнародних спортивних федерацій. Окрім ГАІСФ існує ще три об'єднання МСФ. [47, 50].

Звернемо увагу на положення, що стосуються ще одного ключового елементу сучасної структури олімпійського руху – Національних олімпійських комітетів (НОК).

1.2. Історичні аспекти розвитку та діяльність національних олімпійських структур до 1917 року у СРСР

Вважаємо за доцільне детальніше проаналізувати історію розвитку національних олімпійських структур у СРСР. Більшість українських земель упродовж майже усього XX ст. входили до складу цих країн, що визначало організаційну структуру олімпійського руху в Україні [43, 44].

Зазначимо, що на початку XX століття українські території, що входили до складу Росії, не мали статусу ні автономії, ні колонії. Тому, на наш погляд,

створення та функціонування самостійного олімпійського комітету в той період було б неможливим. Такий Національний олімпійський комітет не отримав би підтримки від Міжнародного олімпійського комітету і ймовірно був би ліквідований царським урядом з політичних міркувань.

Після Жовтневого перевороту 1917 року в Росії відбулися зміни в організації спорту, включаючи олімпійський рух.

Завдання нової системи фізичного виховання, оголошені більшовиками, такі як гармонійний розвиток особистості, оздоровлення трудящих і гуманістичний розвиток спорту, не лише не суперечили ідеалам олімпізму, але й при їхній практичній реалізації становили значний внесок у розвиток олімпійського руху. Невдовзі після революції в різних регіонах країни з'явилися спортивні клуби під назвами "Олімп", "Олімпія", "Олімпієць", і проводилися змагання, які отримали назву "Олімпіади" [40, 50].

Після II світової війни, у 1948 році на XIV Олімпійських іграх в Лондоні радянська делегація була присутня у якості спостерігача. Її члени ознайомилися з практикою організації та проведення Олімпійських ігор, а також отримали необхідну документацію.

Після аналізу отриманих даних та врахування фактичної готовності радянських атлетів до міжнародних стартів на найвищому рівні, комісія зробила позитивний висновок щодо доцільності участі СРСР в Олімпійських іграх 1952 року [40, 47, 48].

21 квітня 1951 року було створено Олімпійський комітет СРСР, а першим головою комітету обрано К.А. Андріанова. 7 травня 1951 року на сесії Міжнародного олімпійського комітету у Відні Олімпійський комітет СРСР було визнано. У 1952 році радянські спортсмени вперше прийняли участь у Іграх Олімпіад.

В кінці 80-х років XX століття одним із проявів сепаратистського руху в республіках СРСР було створення самостійних олімпійських комітетів. Першими у 1988-89 роках було відновлено олімпійські комітети в республіках Прибалтики.

Також важливо відзначити, що ідеї спортивної незалежності від інших республік СРСР найбільше активізувалися у Грузії і Україні. Це призвело до створення Національних олімпійських комітетів (НОКів) як незалежних громадських організацій (див. таблицю 1.1). Таким чином, можна відзначити цікаву особливість розвитку олімпійського руху в зазначених республіках СРСР. Національні олімпійські комітети у них розпочали свою роботу тоді, коли ці республіки ще не оформилися як держави і перебували у складі Радянського Союзу. Тобто процеси децентралізації у спорті відбувалися набагато активніше, ніж процеси державотворення.

Таблиця 1.1.

**Утворення Національних олімпійських комітетів у республіках
європейської частини колишнього СРСР**

№	Рік утворення (відновлення) НОК	Країна
1.	1992	Азербайджан
2.	1991	Білорусія
3.	1991	Вірменія
4.	1989	Грузія
5.	1923 (1989)	Естонія
6.	1922 (1988)	Латвія
7.	1922 (1988)	Литва
8.	1991	Молдова
9.	1990	Україна

9 березня 1992 у Лозанні МОК оголосив про тимчасове, умовне визнання національних комітетів усіх колишніх республік СРСР, в яких їх було створено (крім прибалтійських, які були визнані раніше). Одночасно МОК закликав

міжнародні спортивні федерації прискорити визнання національних федерацій республік колишнього СРСР.

Постійного статусу НОКи країн європейської частини колишнього СРСР одержали 24 вересня 1992 року на 101 сесії МОК в Монако.

1.3. Нормативно-правова база утворення та загальні принципи Олімпійської хартії щодо формування НОК

Національний олімпійський комітет (НОК) є керівним органом олімпійського руху в країні та однією з ключових структур у міжнародній системі олімпійського спорту, співпрацюючи з Міжнародним олімпійським комітетом (МОК) і Міжнародним спортивним федераційним об'єднанням (МСФ). Без офіційного визнання НОК країни Міжнародним олімпійським комітетом спортсмени з цієї країни не можуть брати участь у Олімпійських іграх.

Міжнародний олімпійський комітет визнав ряд Національних олімпійських комітетів ще наприкінці минулого століття, підготовлюючи їх до участі у Іграх та Олімпіаді. За даними станом на кінець 2025 року існують 206 Національних олімпійських комітетів, які представляють незалежні держави, а також деякі залежні території. Національні олімпійські комітети мають всі 193 країни, що входять до Організації Об'єднаних Націй, а також 13 інших територій. [41]. Хоча більшість Національних Олімпійських Комітетів (НОКів) представляють окремі країни, Міжнародний Олімпійський Комітет (МОК) також визнає незалежні території, співдружності націй, протекторати та географічні місцевості [45, 50]. Вимоги, які НОК будь-якої країни повинен виконати для отримання визнання від МОК, сформульовані у правилах 31–35 Олімпійської Хартії.

Зокрема, визнання Міжнародним Олімпійським Комітетом (МОК) може бути надано лише тій організації, юрисдикція якої збігається з межами країни, у якій вона заснована та має свою штаб-квартиру. В Олімпійській Хартії поняття "країна" означає будь-яку незалежну державу, що визнана міжнародним

співтовариством. Назва Національного Олімпійського Комітету (НОКу) повинна відтворювати територіальну ознаку та традиції своєї країни і повинна бути затверджена МОКом [45].

Статут кожного Національного Олімпійського Комітету (НОКу) повинен відповідати Олімпійській Хартії та чітко посилатися на неї. У випадку будь-яких сумнівів щодо застосування або тлумачення статуту НОКу, або якщо існує будь-яка суперечність між таким статутом НОКу та Олімпійською Хартією, застосовується остання.

Про будь-яку подальшу зміну до статуту, з самого початку затвердженого Міжнародним Олімпійським Комітетом (МОК), також необхідно повідомити МОК з проханням про затвердження. Копії протоколів засідань, на яких відбувались вибори або заміни членів, повинні бути відправлені до МОКу. Усі документи повинні бути засвідчені як достовірні президентом та генеральним секретарем НОКу [45].

Важливе місце в Олімпійській Хартії відведено вимогам щодо членів Національного Олімпійського Комітету (НОКу). До складу НОКу повинні входити:

- особи, які є членами МОК у випадку їхньої присутності в країні, також входять до складу виконавчого органу Національного Олімпійського Комітету (НОКу) відповідно до встановлених норм і мають право голосу на загальних зборах та засіданнях виконавчого органу згідно з умовами;

- делегати всіх національних федерацій, які є членами Міжнародного спортивного федераційного об'єднання (МСФ) та відповідають за керування видами спорту, включеними до програми Олімпійських ігор або представників, яких вони призначили (мінімум п'ять таких національних федерацій). Такі національні федерації або ними обрані представники повинні становити більшість при голосуванні в НОКу і у його виконавчому органі.

- учасники Олімпійських ігор (діючі чи такі, які завершили заняття спортом), однак останні повинні залишити свої посади не пізніше, ніж до кінця третьої Олімпіади, після останніх Олімпійських ігор, в яких вони брали участь.

До складу Національного Олімпійського Комітету можуть включатися національні федерації, що є членами Міжнародного спортивного федераційного об'єднання, визнані Міжнародним Олімпійським Комітетом, незважаючи на те, що види спорту, якими вони керують, не входять до програми Олімпійських ігор. Також в склад НОКу можуть входити комплексні спортивні групи, інші організації спортивної орієнтації або їх представники, а також окремі особи країни, які сприяють підвищенню ефективності НОКу або надають видатні послуги у галузі спорту та олімпізму [45].

Влада, громадські організації та партії не можуть призначати своїх представників безпосередньо до Національного Олімпійського Комітету (НОК), але за погодженням з НОК можуть висувати свої кандидатури для обрання в його склад. Міжнародний Олімпійський Комітет (МОК) настоює на тому, щоб НОКи були незалежними від держави з організаційної точки зору, хоча інколи можуть існувати ситуації, коли деякі НОКи знаходяться під впливом державних та політичних структур, і МОК не завжди реагує на це протестами.

Члени виконавчого органу Національного Олімпійського Комітету (НОК) мають обов'язок піддаватися оновленню принаймні кожні чотири роки під час проведення Генеральної асамблеї, порядок денний якої включає процес оновлення. Генеральна асамблея НОКу повинна відбуватися не рідше одного разу на рік.

Зазначимо, що, хоча Міжнародний Олімпійський Комітет (МОК) встановлює чіткі стандарти для обов'язків і прав Національних Олімпійських Комітетів (НОК), він дозволяє різні рішення у питаннях, які вважаються не принциповими. Наприклад, МОК не накладає обов'язку уніфікації назв НОК, які можуть відрізнятися в різних країнах. Однак прапор, емблема та гімн, що використовуються НОК у своїй діяльності, включаючи Олімпійські ігри, повинні отримати схвалення Виконавчого комітету МОКу.

Для отримання визнання від Міжнародного Олімпійського Комітету (МОК), Національний Олімпійський Комітет (НОК)-кандидат повинен виконати всі умови, які визначені у правилах 31-35 Олімпійської хартії. У

цьому випадку НОК-кандидат повинен подати до МОКу для затвердження дві копії свого статуту французькою або англійською мовами. Крім того, НОК-кандидат повинен отримати від кожної Міжнародної Спортивної Федерації (МСФ), до якої входить національна федерація НОКа-кандидата, атестацію, яка підтверджує перед МОКом, що ця національна федерація є повноправним членом відповідної МСФ.

Кожен Національний Олімпійський Комітет (НОК)-кандидат, чий статут був схвалений Міжнародним Олімпійським Комітетом (МОК), повинен надіслати копію свого статуту в МОК, разом із запитом про визнання та переліком членів свого виконавчого органу. Усі три документи мають бути завірені президентом та генеральним секретарем НОКу як достовірні [45].

1.4. Основні напрямки діяльності Національних олімпійських комітетів

Олімпійська хартія чітко визначає область компетенції Національних Олімпійських Комітетів (НОК). Однією з найважливіших функцій НОКів є організація делегацій та керівництво ними на Олімпійських іграх, всесвітніх, континентальних та регіональних змаганнях, які проводяться під егідою Міжнародного Олімпійського Комітету (МОК). Вони також приймають рішення щодо заявок атлетів, які представлені відповідними національними федераціями. Відбір повинен базуватися не лише на спортивних досягненнях атлета, але також на його здатності служити прикладом спортивній молоді своєї країни. НОКи повинні дбати, щоб заявки, запропоновані національними федераціями, відповідали в повному обсязі положенням Олімпійської хартії [41, 45].

НОКи піклуються про обладнання, проїзд та розміщення членів своїх делегацій, укладають на користь останніх контракти відповідного страхування, відповідають за поведінку членів своїх делегацій.

До обов'язків Національного Олімпійського Комітету входить пропаганда на національному рівні, спрямована на впровадження основних принципів

олімпізму у спортивну діяльність. Вони активно сприяють поширенню олімпізму в навчальних програмах з фізичної культури і спорту в школах і вищих навчальних закладах. Крім цього, НОК відповідає за нагляд за створенням інститутів, спрямованих на розвиток олімпійської освіти. Це включає в себе стеження за створенням та діяльністю національних олімпійських академій, олімпійських музеїв і культурних програм, пов'язаних з олімпійським рухом [50].

Національні Олімпійські Комітети (НОКи) мають за обов'язок забезпечувати виконання Олімпійської хартії в своїй країні. Вони повинні сприяти розвитку спорту на вищому рівні та в масовому сегменті, підтримувати підготовку спортивних кадрів, включаючи організацію курсів, що сприяють впровадженню основних принципів олімпізму. Також НОКи зобов'язані боротися проти будь-яких форм дискримінації і насильства у спорті, а також проти використання заборонених препаратів і процедур за стандартами Міжнародного Олімпійського Комітету (МОК) чи Міжнародних Спортивних Федерацій (МСФ).

НОКи повинні прагнути гармонійних відносин з урядовими структурами та активно сприяти програмам підтримки спорту на всіх рівнях. У той же час, вони повинні зберігати свою автономію і утримуватися від будь-яких форм тиску, будь то політичний, релігійний або економічний, які можуть завдати шкоди їхній здатності дотримуватися положень Олімпійської хартії [45].

Національні Олімпійські Комітети (НОКи) мають повноваження визначати місто, яке може подати заявку на організацію Олімпійських ігор у своїх країнах. Крім того, вони мають право формулювати пропозиції, які адресуються Міжнародному Олімпійському Комітету (МОК), щодо Олімпійської хартії та загального розвитку олімпійського руху. Це включає організацію і проведення Олімпійських ігор. НОКи також мають можливість висловлювати свою думку щодо кандидатур міст на проведення Олімпійських ігор, сприяти підготовці Олімпійських конгресів та співпрацювати з

неурядовими і урядовими організаціями у справі розвитку олімпійського руху [45, 50].

Національний Олімпійський Комітет (НОК) не може бути причетним до діяльності, яка суперечить положенням Олімпійської хартії. У випадку порушень Міжнародний Олімпійський Комітет (МОК) має право застосовувати до НОК заходи та санкції, включаючи можливість вилучення його з олімпійського руху чи позбавлення визнання [45].

Важливий аспект, який слід підкреслити, це те, що Міжнародний Олімпійський Комітет (МОК) рекомендує Національним Олімпійським Комітетам (НОКам), якщо можливо, щорічно організовувати олімпійський день чи тиждень з метою популяризації олімпійського руху. Також вони повинні включати в свою діяльність роботу з пропаганди культури і мистецтва в галузі спорту та олімпізму, брати участь у програмах "Олімпійської солідарності" та активно шукати джерела фінансування. Це дозволить НОКам забезпечити плідну діяльність, утримуючи при цьому свою автономію [50].

Доречно відзначити, що в другій половині XX століття в багатьох Національних Олімпійських Комітетах (НОКах) на передній план висунулась така мета їх діяльності – підтримання іміджу своїх держав. До X Олімпійського конгресу у Варні (1973) роль НОК, в основному, зводилась до спрямування спортсменів своєї країни на Олімпійські ігри [32, 50].

В останній чверті XX століття варто відзначити, що змінювався характер відносин між Національними Олімпійськими Комітетами (НОК) і державними органами. Раніше участь державних структур у розвитку національного олімпійського руху і діяльності НОК розглядалась деякими діячами міжнародної спортивної співдружності як спроба урядового втручання і порушення принципів Олімпійської хартії. В наш час у згаданій участі державних структур у розвитку національного олімпійського руху не вбачається утиску інтересів Національних Олімпійських Комітетів (НОК), а навпаки схвалюється більш дієве здійснення державними органами допомоги

НОК у вирішенні питань, пов'язаних з олімпійським спортом і національним олімпійським рухом [16, 32].

Висновки до розділу 1

Національні олімпійські комітети є важливою складовою міжнародної олімпійської системи. Ці організації керують розвитком олімпійського руху у межах країни. Роль, функції, сферу компетенції НОКів визначає Олімпійська хартія – головний керівний документ сучасного олімпійського руху. Остання редакція документу набула сили з 9 вересня 2013 року. Хоча вона постійно оновлюється та адаптується Міжнародним Олімпійським Комітетом (МОК), регулюючи принципи Олімпійського руху та проведення Ігор. Цей фундаментальний документ, що містить засади, правила та роз'яснення, є основою для МОК та Національних олімпійських комітетів (НОК).

Національні олімпійські комітети почали виникати перед Іграми I Олімпіади з метою представництва спортсменів власних країн на Олімпійських іграх. Розвиток національних олімпійських структур упродовж XX ст. залежав від впливу політичних, економічних, соціальних, культурних чинників. Важливим етапом еволюції НОКів стало створення їх світових і континентальних об'єднань. Це значно посилило їх вплив на розвиток сучасного олімпійського руху.

Напрями діяльності Національних олімпійських комітетів значно розширилися упродовж XX ст. і визначаються правилом 31 Олімпійської хартії. Діяльність, склад, структура, назва НОКів регламентується Олімпійською хартією і затверджуються МОКом.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

2.1. Організація дослідження

Для вирішення поставленої мети і завдань роботи за темою “Еволюційні передумови створення та інституціалізації Національного олімпійського комітету України,” наше теоретичне дослідження було розділене на період з 2024 по 2025 рік.

Зазначимо, що магістерське дослідження носить комплексний аналітичний характер, у його межах було вивчено проблеми історії розвитку міжнародного олімпійського руху, особливості його організації і правового регулювання в сучасних умовах як на міжнародному, так і на національному рівнях. Під час дослідження було також вивчено розвиток олімпійського руху в Україні й особливості утворення та діяльності Національного олімпійського комітету України, а також визначено подальші тенденції його діяльності.

На I етапі дослідження (2024-2025 рр.) було проведено аналіз доступних джерел за визначеною проблематикою і обрана відповідна методологія для дослідження. Також було проведено аналіз аспектів, що стосуються місця національних олімпійських структур у міжнародній системі спорту, особливостей функціонування олімпійського руху в колишньому СРСР та Україні. Використовувався основний метод аналізу та узагальнення наукових, науково-популярних, науково-методичних літературних джерел, періодичних видань, статистичних та інших інформаційних документів.

Упродовж дослідження нами було розглянуто і узагальнено одержані результати та визначено основні напрямки досліджень магістерської роботи.

Під час дослідження була вивчена спеціальна література, яка знаходиться у наукових бібліотеках України, зокрема в Національній бібліотеці України імені І. В. Вернадського у місті Київ, бібліотеці Національного університету фізичного виховання і спорту (м. Київ) та Волинській обласній науковій

бібліотеці імені О. Пчілки у місті Луцьку; бібліотеки Волинського національного університету імені Лесі Українки (м. Луцьк), архівні документи.

Використано інформацію з міжнародної мережі Інтернет, за допомогою якої проаналізовано становлення та розвиток олімпійського руху в світі, Упродовж усього дослідження вивчалась інформація, яка з'являлась на офіційному сайті НОК України (<http://noc-ukr.org>) та в друкованому органі НОК – журналі „Олімпійська арена” (<http://olimparena.com.ua>).

На II етапі досліджень (2025 рік) нами був проведений аналіз етапів становлення та еволюції олімпійського спорту у світі, а також вивчено його поточний стан та умови функціонування на міжнародному та національному рівнях. Отримані дані підтверджують важливість та необхідність розвитку громадської гілки управління олімпійським спортом у країні. Тому нами була вивчена існуюча організаційна структура, правові основи функціонування НОК України. Для отримання інформації було використано аналіз та узагальнення наукових джерел, нормативних та регламентуючих документів, а також узагальнення практичного досвіду. Додатково використовувались метод спостережень, анкетування та особисті бесіди з фахівцями у галузі олімпійського спорту.

На III етапі досліджень (квітень-травень 2025 року) на підставі даних, отриманих на I та II етапах, було проведено узагальнення історичної ролі та значення діяльності Національних Олімпійських Комітетів (НОК), проаналізовано сучасні проблеми та тенденції розвитку олімпійського руху в Україні, а також підготовлено текст магістерської роботи.

2.2. Методи дослідження

Дослідження на рівні магістерської роботи базується на комплексному підході до аналізу джерел: використано архівні матеріали, спеціалізовану літературу щодо розвитку олімпійського спорту та офіційні документи.

Функціонування національних організацій у галузі олімпійського спорту розглядалося з боку його історичного, культурного, суспільного, політичного та спортивного значень.

Дослідження проводилося при взаємодії з різними напрямками сучасної науки, зокрема, історії фізичної культури і спорту, соціології, управління фізичною культурою і спортом, філософії.

Під час написання магістерської роботи нами був використаний проблемно-хронологічний підхід викладення матеріалів.

У процесі роботи використано такі методи дослідження:

1. Метод теоретичного аналізу та узагальнення літературних джерел:

- аналіз та узагальнення наукових робіт українських та зарубіжних авторів, а також інформації з міжнародної інформаційної мережі Інтернет.
- аналіз офіційних документів Національного олімпійського комітету, українських громадських організацій тощо;
- узагальнення сучасного досвіду діяльності Всеукраїнських структур олімпійського руху.

2. Загальнонаукові методи:

- системний аналіз (аналіз, синтез, узагальнення);
- історичний метод;
- порівняльно-історичний метод;
- метод аналогій.

Аналіз. Цей метод широко використовувався на початку дослідження при виділенні у складній проблемі загальних і часткових положень, які мають відношення до вивчення олімпійського спорту як соціальної системи і які вимагали відносно ізольованого розгляду.

Синтез використовувався нами на подальших етапах дослідження для об'єднання виявлених фактів у принципові положення *функціонування системи олімпійського спорту в світі*.

Метод узагальнення – перехід від конкретного до абстрактного – дозволяє визначити не лише розглянуті загальні аспекти, умови та фактори

функціонування олімпійського спорту визначають його як систему, а також виявлені тенденції його розвитку в світі.

Історичний метод дозволив провести дослідження процесу виникнення, формування та розвитку олімпійського руху у хронологічній послідовності. Метою було виявлення внутрішніх та зовнішніх зв'язків, закономірностей та суперечностей у цьому процесі.

Порівняльно-історичний метод – метод дослідження, при використанні якого шляхом порівняння вдалось виявити загальне і особливе в розвитку олімпійського спорту в Україні, визначити його історичні етапи і тенденції розвитку.

Вивчення системи олімпійського спорту у світі, системи організації і управління олімпійським спортом в Україні і застосування *методу аналогії* дозволило використати світовий досвід у практиці олімпійського спорту, а саме: основні положення функціонування сформованої системи олімпійського спорту у світі у формуванні системи олімпійського спорту в Україні.

РОЗДІЛ 3

ПЕРЕДУМОВИ УТВОРЕННЯ ТА ХАРАКТЕРИСТИКА ДІЯЛЬНОСТІ НОК УКРАЇНИ

Після більш як п'ятдесятирічної боротьби за самостійність олімпійського спорту в Україні, Національний олімпійський комітет був утворений. У свої перші роки існування, цій організації довелося вирішити ряд складних і ключових завдань, таких як організація власної діяльності, здобуття міжнародного визнання, забезпечення участі на Олімпійських іграх та інші[50].

Формування НОК України у 1990 році стало логічним завершенням тривалого процесу, спрямованого на здобуття можливості самостійної участі українських збірних команд у міжнародних змаганнях та Олімпійських іграх. Цей етап був спровокований різноманітними факторами, розгляд яких в подальшому буде розкрито більш детально.

3.1. Організаційні аспекти діяльності НОК України

Протягом першого десятиліття існування, Національному олімпійському комітету України вдалося успішно організувати свою діяльність, незважаючи на відсутність досвіду в управлінні установами відповідного рівня та економічну кризу в країні. Розвиток олімпійського руху в Україні безпосередньо пов'язаний з керівництвом президента НОК, його професійними і особистими якостями, життєвими пріоритетами та громадянською позицією. Саме тому, історію та подальший розвиток НОК України неможливо вивчати окремо від особистостей президентів НОК та основних аспектів їхньої діяльності.

З 1990 року та протягом чотирьох президентських термінів, Національний олімпійський комітет України очолювали чотири видатні особистості: Валерій Борзов (1990–1998 рр.), Іван Федоренко (1998–2002 рр.), Віктор Янукович (2002–2005 рр.), Сергій Бубка (2005 – 2022 рр.), Вадим Гутцайт (2022 – по теперішній час). Період їхнього керівництва припадав на складну соціальну, політичну та економічну ситуацію в державі. Проте, під їхнім керівництвом,

НОК успішно організовував свою діяльність, отримав визнання від Міжнародного олімпійського комітету, і відбулися перші виступи українських команд на Літніх та Зимових Олімпійських іграх.

3.2. Діяльність Національного олімпійського комітету України як всеукраїнської громадської організації

Варто відзначити, що 20 вересня 1991 року відбулася II Генеральна асамблея Національного олімпійського комітету. Один з основних пунктів порядку денного стосувався формування органів НОК та внесення змін до його статуту.

Під час II Генеральної асамблеї Національного олімпійського комітету України було призначено новий виконавчий орган. За поданням Президента НОК, Валерія Борзова, на посаду першого віце-президента та члена виконавчого комітету був обраний Володимир Кулик, голова комісії з гуманітарних проблем, питань молоді і студентства Ради Федерації незалежних профспілок України. Також Віталій Борзов запропонував на посаду віце-президента Володимира Платонова, ректора Київського державного інституту фізичної культури, та Мирослава Герцика, заслуженого тренера України, голову Львівського обласного спорткомітету. Генеральним секретарем, членом НОК України і виконавчого комітету був обраний Володимир Миколайович Киба, заслужений тренер України і президент “Київспортклубу” [42].

Під час асамблеї Валерій Борзов висунув пропозиції щодо розширення повноважень Президента НОК України, але ці пропозиції не знайшли підтримки. Тим не менше, сесія прийняла положення, в якому зазначалося, що Президент є керівним органом НОК. Також було відкликано представників деяких федерацій від НОК, і на їхні місця були обрані нові представники. В ході сесії внесли зміни і доповнення до Статуту в зв'язку з проголошенням незалежності України та новою редакцією Олімпійської хартії. Крім того, розширили представництво від федерацій до двох осіб [32].

II Генеральною асамблеєю НОК України було ухвалено комюніке, в якому стверджувалося, що Національний олімпійський комітет України є єдиною повноважною громадською організацією, яка здійснює діяльність з розвитку та укріплення олімпійського руху в Україні. Також в комюніке висловлено прохання до МОК затвердити Статут НОК України, визнати його і вважати територію республіки зоною його юрисдикції [32].

Аналізуючи протокол засідання II Генеральної асамблеї НОК України, можна визначити, що робота з організації діяльності НОК дійсно розпочалась після цієї події.

У 1992 році розпочалась реорганізація спортивних федерацій України з метою надання їм статусу громадських організацій. Внаслідок цього в багатьох федераціях відбулися зміни у керівництві. Деякі члени Національного олімпійського комітету України, які були обрані на першій Генеральній асамблеї, не брали участі у роботі НОК. Тому одним із ключових питань III сесії Генеральної Асамблеї НОК України (позачергової), яка відбулась 29 травня 1992 року, стало переобрання членів НОК України. Також на цій сесії був затверджений новий Генеральний секретар НОК, яким став Борис Башенко, призначений Виконкомом 13 березня 1992 року [33].

Кадрова проблема стала однією з найгостріших у перші роки діяльності НОК України. Організації бракувало досвідчених спеціалістів, таких як спортивні функціонери, юристи, працівники у галузі маркетингу та інформаційного забезпечення. Формування структури і штатного розпису апарату НОК займало значний час, і ці проблеми не були повністю вирішеними навіть у 1998 році.

Нагадаємо, що Валерій Борзов, президент олімпійського комітету, одночасно обіймав посаду голови Держкомспорту. На початку 1992 року НОК України, хоча юридично був самостійною організацією, фактично діяв в межах Держкомспорту і повністю залежав від нього [44]. На V сесії Генеральної асамблеї окремі члени НОК (віце-президенти Володимир Платонов, Мирослав Герцик; голова ФСТ "Колос" Анатолій Усенко, окремі голови федерацій)

висловились за проведення заходів щодо реформування організаційної системи спорту в Україні, зменшення залежності НОК і федерацій від Держкомспорту, роз'єднання посад президента НОК і голови Держкомспорту. Вони наголосили, що В. Борзов, перебуваючи на посаді міністра, не приділяв достатньо уваги розбудові НОК. Проте більшість представників федерацій у НОК були не готові діяти самостійно і відмовитись від фінансової підтримки з боку Держкомспорту.

Отже, Генеральна Асамблея визначила стратегічний курс діяльності НОК України, що передбачав тісну співпрацю з державними органами управління спортивною галуззю. Також було введено практику об'єднання в одній особі вищих керівних посад у НОК України і Держкомспорті. Наприклад, на IX Генеральній Асамблеї президентом НОК України було обрано голову Держкомспорту Івана Никифоровича Федоренка. На цій сесії також було висунуто завдання узгодити організаційну структуру НОК України з міжнародною практикою [41, 42].

З 1990 року відбулися XXXV Генеральних асамблей НОК України. Початково, до першого складу НОК у 1990 році було обрано 84 члени, з яких за вимогами Олімпійської хартії більшість, а саме 45 осіб, становили представники спортивних федерацій УРСР. Однак на другій сесії Генеральної асамблеї НОК України було запропоновано збільшити кількість представників від федерацій до двох осіб. Ймовірно, це було зроблено з метою залучення більшої кількості осіб до членів НОК, які не були делеговані федераціями, але мали корисний внесок у його роботу. Щоб уникнути порушення Олімпійської хартії, було вирішено збільшити кількість місць для представників федерацій. У таблиці 3.1 представлено кількісний склад НОК, обраний на звітно-виборних Асамблеях НОК України [50].

6 березня 1991 року визнається ключовим моментом в історії українського спорту, оскільки саме в цей день Національний олімпійський комітет України отримав реєстрацію в Міністерстві юстиції, наділяючи його статусом юридичної особи.

До 2000 року тривало формування та розвиток організаційної структури Національного олімпійського комітету [23, 52].

Таблиця 3.1.

**Кількісний склад НОК, обраний на звітно-виборних
Асамблеях НОК України**

Дата проведення	Генеральна Асамблея	Кількість обраних членів НОК України
22 грудня 1990 року	I сесія Генеральної Асамблеї НОК України	84
23 грудня 1994 року	V сесія Генеральної Асамблеї НОК України	132
9-10 грудня 1998 року	IX сесія Генеральної Асамблеї НОК України	151
20 грудня 2002 року	XIV сесія Генеральної Асамблеї НОК України	139
23 червня 2005 року	XVIII сесія Генеральної Асамблеї НОК України (позачергова)	143
Станом на 2025 рік		168

Після встановлення співпраці за програмою "Олімпійська солідарність" та налагодження спонсорських контактів, апарат НОК України став менш залежним від Держкомспорту. Наприклад, у 2002 році за програмою "Інфраструктура НОК" НОК України отримав субсидію в розмірі 105 000 гривень для підтримки адміністративної структури (оренда приміщень, зарплата штатного апарату, витрати на послуги зв'язку) та 26 000 гривень для придбання нового обладнання (комп'ютери для апарату НОК та Олімпійської академії України), оновлення програмного забезпечення та встановлення антивірус

Актуальним завданням в організації роботи НОК України є впровадження електронного листування. Запровадження системи електронного зв'язку між НОК та федераціями, ФСТ, регіональними відділеннями стає нормою роботи,

сприяючи прискоренню обміну та одержанню необхідної інформаційної програми на інших комп'ютерах штатного апарату [23, 24].

Слід зауважити, що в 1994 році в Україні прийнято Закон "Про фізичну культуру і спорт", в якому стаття 35 "Національний Олімпійський Комітет" законодавчо закріпила права НОК України як незалежної, неурядової, громадської організації.

Важливим кроком у процесі організаційного розвитку НОК України було створення та становлення регіональних відділень. Це завдання було визначено у 1995 році, коли було розроблено стандартне положення про обласні відділення НОК. Протягом 1995 року були сформовані відділення в 17 областях та місті Севастополі, а до 1997 року їх кількість зросла до 23 областей. Крім того, до 1998 року були створені відділення НОК в Автономній Республіці Крим, всіх областях, а також містах Києві і Севастополі. Незважаючи на те, що створення відділень відбувалося досить оперативно, організація роботи вимагала значних зусиль. Деякі члени НОК України не були активними поширювачами олімпійської ідеї в регіонах та громадських спортивних об'єднаннях [53].

Під час IX сесії Генеральної Асамблеї виникло визнання того, що НОК не приділяв достатньої уваги організаційному зміцненню відділень, навчанню кадрів, інформаційному забезпеченню та розвитку підприємницької діяльності відділень [50]. Нарада закликала приділити особливу увагу вирішенню питань матеріально-фінансового забезпечення роботи відділень, укладанню угод про спонсорську співпрацю з провідними місцевими комерційними фірмами, а також активізувати співпрацю з органами державного управління фізичною культурою і спортом [23, 42, 50].

Починаючи з 2000 року, НОК України активно сприяв організації роботи регіональних відділень, забезпечуючи їх організаційною та маркетинговою підтримкою. У квітні 2001 року в Національному університеті фізичного виховання і спорту України відбувся семінар для голів обласних відділень НОК. Протягом 2001 року було створено суб'єкти господарювання для

здійснення комерційної діяльності в інтересах розвитку олімпійського руху в регіонах [50].

НОК також активно сприяв федераціям у організації роботи та розвитку структурних підрозділів у регіонах [44], забезпечував фінансову підтримку та методичну допомогу у створенні обласних федерацій, асоціацій з олімпійських видів спорту та громадських об'єднань фізкультурно-спортивного напрямку [43].

Процедура реєстрації всіх відділень у державних органах влади завершилася 2002 році. Виконком відзначив успішне завершення організаційного становлення всіх відділень, юридичну реєстрацію, володіння власним рахунком в банку, обрання керівництва та реальну роботу щодо втілення ідей олімпізму та підтримки підготовки атлетів областей. НОК України поставив перед осередками завдання самостійного пошуку партнерів та спонсорів, з урахуванням ступеня матеріальної зацікавленості, якщо це не суперечить інтересам НОК та не йде враз з обов'язками НОК перед своїми партнерами та спонсорами [24].

У липні 2001 року на офіційному веб-сайті НОК України було впроваджено рубрику "Новини з регіонів", де можна було слідкувати за діяльністю обласних відділень НОК України. У період з 2002 по 2003 роки був здійснений перехід на електронну систему зв'язку між НОК та регіональними відділеннями.

Завдяки значним зусиллям, 20 вересня 1991 року вдалося здійснити надзвичайно важку задачу – створення комісій НОК України.

Відзначалася низька ефективність роботи комісій НОК України на сесіях Генеральної Асамблеї протягом 1992–2002 років. Зазначалося про недостатню активність комісій та окремих членів виконкому НОК. Однак у 2002 році активізувалася робота деяких комісій, зокрема "Засоби масової інформації та пропаганда олімпійського руху", "Спорт і навколишнє середовище" (голова - Стеценко Ю.М.) та медичної (голова - Пуцев А.І.). Ці комісії розпочали реальну

діяльність із залучення олімпійського активу України до відповідних напрямків діяльності НОК.

Однією з ключових мет цілей Виконкому є розробка ефективного механізму привертання спонсорів для підтримки олімпійського руху в Україні та подальшої співпраці з ними. З цією метою було запропоновано створити комісію "Фінанси та маркетинг" з віце-президентом НОК А.Г.Писаренком на чолі. Однак, незважаючи на цю ініціативу, комісія фактично так і не була створена, і маркетингову програму НОК розроблено не членами комісії, а працівниками штатного апарату НОК. Важливо відзначити, що діяльність всіх громадських організацій, включаючи НОК України, регулюється їхніми статутами. Перший статут НОК України було затверджено на Асамблеї засновників. Треба відзначити, що стан Статуту НОК України змінювався протягом часу від його утворення. Перші значущі зміни були внесені вже на II сесії Генеральної Асамблеї. Ці зміни були обумовлені, передусім, проголошенням Акту незалежності України. Основні причини внесення змін до Статуту НОК включали узгодження його з новою редакцією Олімпійської Хартії, вдосконалення організаційної структури, форм і напрямків діяльності НОК, а також узгодження Статуту із законодавчими актами України. Маємо на увазі, що зміни до Статуту НОК України будуть відбуватися й надалі, переважно у зв'язку із змінами в Олімпійській Хартії та законодавстві України.

Цікаво відзначити, що Національним олімпійським комітетом України була розроблена власна емблема, гімн, почесні нагороди. Навіть за короткий період існування, виникли певні ритуали і традиції в рамках діяльності організації.

Зауважимо, що ескізний проект емблеми НОК України, а також схему графічного зображення тризуба і олімпійських кілець виконали художники Ю. Савінов і Г. Федченко (рис. 3.1).

Рис. 3.1. Емблема Національного олімпійського комітету України

Цікаво відзначити, що згідно з Олімпійською хартією вся символіка Національних Олімпійських Комітетів (НОК) потребує затвердження Виконкомом Міжнародного олімпійського комітету (МОК). Емблема НОК України була схвалена 15 червня 1992 року.

Однією з недоліків у перші роки існування Національного Олімпійського Комітету (НОК) було недостатнє контролювання використання олімпійської символіки на території України. Тому 31 серпня 1998 року Державним патентом за № 10567 було захищено виключне право НОК України на її використання.

У 1992 році відомий поет Юрій Рибчинський та композитор Геннадій Татарченко створили пісню "Олімпійська величальна", яка стала гімном Національного Олімпійського Комітету (НОК) України. У 2018 році під час XIII Всеукраїнської урочистої церемонії "Герої спортивного року" в Києві відбулася презентація оновленого гімну НОК на слова Юрія Рибчинського та музику композитора Івана Розіна.

Національним олімпійським комітетом України затверджено нагороди і пам'ятні знаки НОК України. 5 листопада 1996 року Виконком Національного Олімпійського Комітету (НОК) прийняв положення про найвищу нагороду – Почесну відзнаку НОК України. Додатково, на засіданні 23 січня 2002 року

Виконком ухвалив рішення і затвердив положення про встановлення ще однієї нагороди НОК – пам'ятного знаку "За внесок в олімпійський рух". Цю нагороду вручають за великий внесок у розбудову олімпійського руху та пропаганду ідей олімпізму в Україні. Тоді ж було прийнято положення про "Подяку" НОК України.

Національний Олімпійський Комітет України налагодив співпрацю з Укрпоштою та Національним банком з метою випуску поштових марок, присвячених українським олімпійцям, і монет.

Національний Олімпійський Комітет України разом з Урядом України ініціював кілька традиційних заходів, пов'язаних з участю українських делегацій у Літніх та Зимових Олімпійських іграх. Серед цих заходів варто відзначити урочисті проводи олімпійських збірних команд на Ігри Олімпіад і зимові Олімпійські ігри, а також бали чемпіонів — урочисті прийоми, на яких найвищі посадові особи держави вшановують переможців і призерів Олімпійських ігор. Важливо відзначити, що НОК співпрацює з Асоціацією олімпійців України, яку було створено у 1995 році.

Під час Олімпійських ігор традиційно святкується День України, коли збірна команда приймає у гості найближчих друзів, добровільних помічників і вболівальників. Також відзначається урочиста церемонія підняття українського прапора в Олімпійському селищі.

Так, забезпечення участі спортсменів країни в Олімпійських іграх є одним з ключових напрямків діяльності національних олімпійських комітетів.

Участь спортсменів України самостійною командою в Іграх Олімпіад і зимових Олімпійських іграх подано у таблицях 3.2 і 3.3.

Таблиця 3.2

Участь спортсменів України самостійною командою в Іграх Олімпіад

Ігри Олімпіад	Місце проведення	Кількість медалей			Всього	Чисельність команди
		золоті	срібні	бронзові		
1996	Атланта (США)	9	2	12	23	233
2000	Сідней (Австралія)	3	10	10	23	235
2004	Афіни (Греція)	9	5	9	23	234
2008	Пекін (Китайська народна республіка)	7	5	15	27	254
2012	Лондон (Велика Британія)	6	5	9	20	237
2016	Ріо-Де- Жанейро (Бразилія)	2	5	4	11	203
2020	Токіо (Японія)	1	6	12	19	155
2024	Франція (Париж)	3	5	4	12	140

Таблиця 3.3

Участь спортсменів України самостійною командою
в зимових Олімпійських іграх

Зимові Олімпійські ігри	Місце проведення	Кількість медалей			Всього	Чисельність команди
		золоті	срібні	бронзові		
1994	Ліллекхаммер (Норвегія)	1	-	1	2	37
1998	Нагано (Японія)	-	1	-	1	62

Продовження таблиці 3.3.

2002	Солт-Лейк-Сіті (США)	-	-	-	-	70
2006	Турин (Італія)	1	-	2	2	53
2010	Ванкувер (Канада)	-	-	-	-	47
2014	Сочі (Росія)	1	1	0	2	43
2018	Пхьончхан (Республіка Корея)	1	0	0	1	32
2022	Пекін (КНР)	-	1	-	1	46

Ураховуючи величезний спортивний доробок, створено Музей спортивної слави України, розташований на території Національного спортивного комплексу "Олімпійський".

Також, у межах своїх можливостей, НОК надає фінансову підтримку олімпійським збірним командам України. Починаючи з 2003 року, НОК України розпочав співпрацю з компанією "MIBS-Sportius Hospitality S.A." щодо організації туристичної та квиткової програми для українських вболівальників на Іграх XXVIII Олімпіади 2004 року в Афінах та XX зимових Олімпійських іграх 2006 року в Турині.

Одним з напрямків діяльності НОК України є організація участі молодих спортсменів України в зимових і літніх Європейських юнацьких олімпійських фестивалях. Це розглядається як ефективний засіб підготовки олімпійського резерву, і варто відзначити, що делегації України беруть участь у цих комплексних континентальних змаганнях з 1993 року.

У 2007 році на 119 зібранні Міжнародного олімпійського комітету затверджено Юнацькі Олімпійські ігри серед спортсменів-юніорів у віці від 14 до 18 років.

3.3. Міжнародні контакти НОК України

Принципи розвитку олімпійського руху в сучасності, які визначив П'єр де Кубертен, передбачають його глобальну інтернаціональність [1]. Завдяки цим принципам в кінці XX століття міжнародний олімпійський рух отримав світовий характер. Національний олімпійський комітет України є невід'ємною частиною цієї глобальної олімпійської структури. Тому успішна діяльність НОК України стала можливою завдяки активним зв'язкам із міжнародними та національними спортивними організаціями.

У період до 1990 року, у зв'язку з обмеженими можливостями України щодо самостійної реалізації міжнародних відносин як на загальнодержавному рівні, так і в галузі спорту, національному олімпійському комітету довелося прикладати значні зусилля для встановлення зв'язків за кордоном. Основними труднощами при цьому були відсутність попереднього досвіду, низький рівень знання іноземних мов більшістю членів НОК та фінансові проблеми [42].

Після отримання тимчасового визнання Міжнародним олімпійським комітетом (МОК) 9 березня 1992 року, Національний олімпійський комітет України активно працював над отриманням міжнародного визнання для українських спортивних федерацій. Більшість з них було успішно визнано протягом 1992 року.

На VIII сесії Генеральної Асамблеї Національного олімпійського комітету України були визначені основні завдання для посилення міжнародної діяльності організації. Зазначено, що одним з ключових напрямків цієї діяльності була співпраця з українськими організаціями за кордоном. Ця співпраця розпочалася відразу після створення Національного олімпійського комітету і включала у себе співпрацю з українською діаспорою.

Українська діаспора відігравала ключову роль у визнанні українських спортивних федерацій міжнародними організаціями. Крім того, вона надавала організаційну та фінансову підтримку для участі українських команд в Олімпійських іграх з 1994 по 2025 рік.

Найактивнішу роботу в цьому напрямку проводили українські громади в Канаді, Америці і Австралії.

НОК України на міжнародному рівні також співпрацює з організаційними комітетами Олімпійських ігор, Комітетом з розвитку спорту Ради Європи, комісією Європейських атлетів, головою якої у 2001 році було обрано Сергія Бубку.

Станом на 2025 рік міжнародна діяльність НОК значно урізноманітнилася із налагодженістю зв'язків і співробітництва з міжнародними організаціями; посольствами країн, акредитованими в Україні; іноземними закладами освіти з метою використання кращого світового досвіду та залучення фінансових і матеріальних ресурсів для вирішення нагальних потреб розвитку олімпійського руху і спорту в Україні.

На 2025 рік міжнародна діяльність Національного олімпійського комітету України значно розширилася і включає налагодження зв'язків і співробітництво з міжнародними організаціями, посольствами країн, акредитованими в Україні, та іноземними закладами освіти. Основною метою цієї співпраці є використання кращого світового досвіду та залучення фінансових і матеріальних ресурсів для вирішення нагальних потреб розвитку олімпійського руху і спорту в Україні.

Ця розширена міжнародна діяльність вказує на зростання зацікавленості та активності НОК України на світовій арені, а також свідчить про бажання використовувати зовнішні ресурси для підтримки та розвитку олімпійського руху в країні.

3.4. Співпраця НОК України з державними органами управління

На початку 90-х років XX століття Національний олімпійський комітет та спортивні федерації перебували у стадії формування і організаційного оформлення. У зазначений період розвиток олімпійського спорту в Україні практично повністю залежав від держави.

Представництво самостійною командою на Олімпійських іграх на початку 90-х рр. XX ст. було важливим випробуванням для молодшої Української держави, а виступ на олімпійських змаганнях набув великого політичного значення.

Тому забезпечення успішного виступу збірної команди на XVII зимових Олімпійських іграх та Іграх XXVI Олімпіади вимагало об'єднання зусиль держави, федерацій з видів спорту, західної української діаспори [48, 49].

У другій половині 90-х рр. не розпочалося реформування системи забезпечення розвитку олімпійського спорту в Україні. Хоча НОК України вдалося залучити кошти спонсорів та “Олімпійської солідарності” для часткового забезпечення процесу функціонування олімпійської системи, й окремі спортивні федерації також почали впроваджувати власні маркетингові програми. Проте, головний акцент на підготовці команд до Олімпійських ігор в цей період базувався на пріоритеті держави та фінансуванні з державного бюджету.

У практику увійшло створення Урядових організаційних комітетів за Указами Президента України з підготовки та участі спортсменів України в Іграх Олімпіад, зимових Олімпійських іграх та Паралімпійських іграх. Ці комітети сприяли оперативному вирішенню проблем олімпійського руху та залученню до їх реалізації міністерств та відомств, високих посадовців держави [48].

Комітет з фізичного виховання та спорту МОН України бере на себе зобов'язання щодо комплектування збірних команд України спільно зі спортивними федераціями та відповідними підрозділами Держкомспорту України. Він несе відповідальність за якість підготовки та участі українських збірних команд у змаганнях, фінансує заплановані заходи з відбору кандидатів, підготовки та участі спортсменів у фестивалях, а також забезпечує членів делегації спортивною екіпіровкою та інвентарем.

З 2002 року відзначається зростання тенденції до ширшого залучення регіонів до забезпечення процесу олімпійської підготовки. В звітах роботи

відділень НОК України, які регулярно оприлюднюються на веб-сайті олімпійського комітету, надається докладна інформація про зусилля, які кожна область вкладає у забезпечення участі своїх спортсменів в Іграх Олімпіади та зимових Олімпійських іграх [11].

3.5. Співпраця НОК України із засобами масової інформації

Взаємодія із засобами масової інформації є одним із найважливіших аспектів діяльності НОК України. Медіа в значній мірі сприяють виконанню статутних завдань НОКу, таких як поширення знань про олімпійський рух, ознайомлення громадськості із виступами спортсменів національних команд на різних змаганнях, включаючи Олімпійські ігри, та привертання уваги до проблем олімпійського руху.

Налагодження співпраці зі ЗМІ було одним із основних завдань у структурі діяльності НОК України. У 1995 році НОК України започаткував видання свого офіційного квартального інформаційно-просвітницького журналу про високі досягнення в українському та світовому спорті під назвою "Олімпійська арена" (<http://olimparena.com.ua/>). З 1997 року почав видавати також щомісячний бюлетень "Олімпійські новини від НОК України".

Спільно з Національним університетом фізичного виховання і спорту (НУФВСУ) Олімпійська академія України видають журнал "Наука в олімпійському спорті".

Однак, в цілому результати співпраці із засобами масової інформації було визнано незадовільними, незважаючи на вжиті заходи і завдання з активізації роботи зі ЗМІ, які ставилися на IV – IX сесіях Генеральної Асамблеї НОК [32].

Щомісячний бюлетень "Олімпійські новини від НОК України" існував до 1999 року [49]. До 2000 року не була сформована концепція журналу "Олімпійська арена", і його структура не була чітко визначеною. У ньому поряд з регулярними розділами, такими як "Історія ігор сучасності", "Легендарні імена", "Зірки світового спорту", "Напередодні", "Олімпік-кур'єр", кілька разів

з'являлися матеріали у рубриках "Всупереч хворобі", "Архів", "Наука – спорт", тощо. Також кілька разів були спроби впровадити незвичайні розділи, такі як "Музпауза" – новини шоу-бізнесу та "Детектив". Варто відзначити, що журнал детально представляв календарі змагань та повну статистику про Олімпійські ігри. Статті друкувалися виключно українською мовою, а кількість сторінок у журналі коливалася від шістдесяти до вісімдесяти чотирьох.

Залучивши нових співзасновників з метою пропаганди і популяризації олімпійського руху на початку 1999 року Виконком НОК України прийняв рішення про подальший розвиток журналу "Олімпійська арена". Журнал було перереєстровано як орган НОК і Держкомспорту України.

У 2001–2002 роках були вирішені організаційно-матеріальні питання журналу "Олімпійська арена". Кількість передплатників збільшилася, встановлена періодичність виходу кожні два місяці, що зробило журнал більш оперативним та розширило його тематику [43].

Співпраця НОКу з іншими ЗМІ активізувалася після 2000 року. З метою розширення висвітлення та пропаганди олімпійського руху в Україні, 23 лютого 2000 року Виконком НОК України прийняв рішення присвоїти газетам "Урядовий кур'єр", "Робітнича газета", "Молодь України", "Україна молода", "Независимость", "Високий замок" статус "Офіційний інформаційний партнер НОК України". У травні 2001 року також була підписана угода про співпрацю з газетою "Команда".

У 2000 році НОК України уклав угоду з Українським інформаційним агентством ("Укрінформ") щодо співробітництва. Ця угода значно розширила можливості оперативного інформування засобів масової інформації про новини та тенденції розвитку олімпійського руху в Україні.

З метою залучення засобів масової інформації до співпраці НОК проводить конкурси серед спортивних журналістів та ЗМІ, визначаючи переможців у кількох номінаціях, які сприяють популяризації олімпійських ідеалів та висвітленню проблем спорту вищих досягнень в Україні. Кількість учасників, які подали свої заявки на участь у конкурсі, щороку зростає.

Відкриття сторінки в Інтернеті стало важливою подією у діяльності НОК України.

Компанія "Релком-Україна", офіційний Інтернет-провайдер НОК України, розробила Інтернет-сторінку для НОК України, яка почала функціонувати з 5 вересня 2000 року. Це надало можливість оперативного інформування про олімпійські новини, досягнення національних збірних команд, висвітлення діяльності НОКу, а також надання різноманітної інформації з історії Олімпійських ігор і НОК України. Також відкрилися можливості для впровадження олімпійської освіти, проведення вікторин, інтерактивних голосувань та інших заходів. Структура сайту НОК України зображена на рис. 3.2.

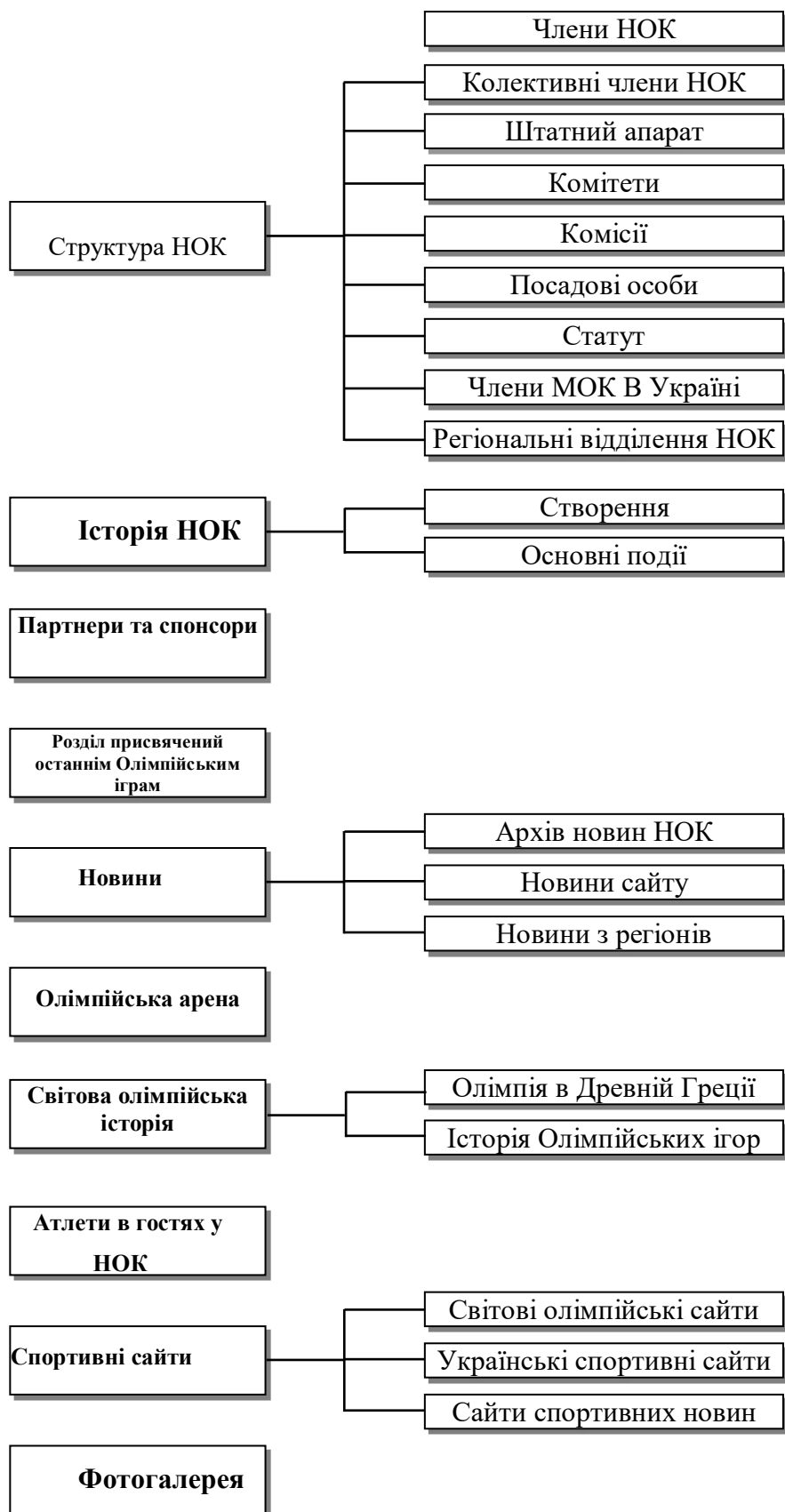

Рис. 3.2. Структура сайту Національного олімпійського комітету України

Існування шістьох з чотирнадцяти офіційних спонсорів НОК України в якості представників засобів масової інформації свідчить про успішну співпрацю та підтримку зі сторони ЗМІ.

3.6. Організація економічного забезпечення діяльності НОК

Фінансове забезпечення діяльності НОК України стало критично важливим для виконання його статутних завдань, особливо на початку 90-х років XX століття, коли організація стикалася із серйозними матеріальними труднощами.

Утворення НОК в 1990 році співпало з труднощами економічного характеру в Україні. Тривала економічна криза того часу в країні, де діяв командно-адміністративний тип економічної системи, ускладнила становище. Національному олімпійському комітету України, який був новоствореною громадською структурою в галузі спорту, не передбачалося фінансування у державних планах.

У цих умовах Держкомспорт взяв на себе відповідальність за фінансування діяльності НОК. Така ситуація, в тому числі, спричинила суміщення керівництва обома організаціями Валерієм Борзовим. Була велика економічна та організаційна нестабільність, що ускладнювала самостійну діяльність НОК та вимагала від Держкомспорту активної участі в забезпеченні фінансових потреб НОК України.

Важливо відзначити, що вже 1 жовтня 1993 року НОК України здійснив крок у напрямку спонсорської діяльності, укладаючи угоду про спонсорство з відомою фірмою "Адідас". Ця угода передбачала забезпечення спортивною формою команд з олімпійських видів спорту. Проте до середини 90-х років НОКу України не вдавалося налагодити широкомасштабну та комплексну співпрацю із спонсорами. Основні зусилля спрямовувалися на отримання законодавчої підтримки від держави щодо діяльності НОК.

Протягом періоду з 1994 по 1998 роки НОК України успішно укладено спонсорські угоди з провідними компаніями, такими як "Адідас", "Кока-кола",

"Авіалінії України", "Міжнародні Авіалінії України", "Люфтганза", "Юріс", "АСКА" [23, 44, 45].

Важливо відзначити, що на VIII сесії Генеральної Асамблеї вперше був представлений фінансовий звіт НОК України за 1997 рік. У своєму звіті за 2000 рік президент НОК України надав такий огляд грошових надходжень до НОК: 1997 рік – 1,865 млн грн, 1998 рік – 2,658 млн грн, 1999 рік – 1,955 млн грн, 2000 рік – 7,065 млн грн [23, 24].

У квітні 2016 року відбувся робочий візит керівництва одного з найбільших спонсорів Національного олімпійського комітету України компанії PEAK Sport, яка була офіційним постачальником одягу Олімпійської збірної України та партнером НОК до 2020 року й забезпечу екіпіровкою українські збірні на зимових та літніх Олімпійських, Юнацьких Олімпійських іграх, Європейських іграх та Європейських юнацьких олімпійських фестивалях.

Необхідність розроблення власної маркетингової програми відзначалося вже на V сесії Генеральної асамблеї НОК, незважаючи, на те, що, її було створено лише у 2002 році. Маркетингова програма є стратегічним напрямком економічної діяльності, призначеною для стимулювання і підтримки інтересу компаній у фінансовому участі у заходах та програмах, організованих НОК. Вона включає в себе конкретні пропозиції та умови участі компаній у заходах, що проводяться олімпійським комітетом. Розсилка маркетингової програми всім федераціям з олімпійських видів спорту та регіональним відділенням НОК дозволяє розповсюджувати та реалізовувати цю стратегію в співпраці з різними зацікавленими сторонами [23, 24, 25].

Продовжуючи активно працювати над реалізацією маркетингових програм, пошуком партнерів та спонсорів для розвитку олімпійського руху та підтримки олімпійців, Національний олімпійський комітет України підписав меморандум про співпрацю з японською компанією «SAPTI Inc».

Бажання щодо плідної та ефективної взаємодії своїми підписами офіційно підтвердили президент НОК України Сергій Бубка та президент «SAPTI Inc»

Дзючиро Сайто під час робочого візиту керманіча українського Комітету в Японію у вересні 2019 року.

Відзначимо, «SAPTI Inc» спеціалізується на видавництві якісної поліграфічної продукції, співпрацюючи зі спортивними організаціями та підтримуючи спортивні заходи, масштабно дебютувавши на Олімпійських іграх у Токіо-1964. Співпраця НОК та нового японського партнера була розрахована на період підготовки та виступу української команди на Іграх XXXII Олімпіади-2020 в Токіо.

В таблиці 3.4. зазначено офіційних спонсорів та партнерів НОК України станом на 2025 рік.

Таблиця 3.4

Спонсори Національного олімпійського комітету України

Назва компанії	Статус
Intersport	Офіційний спонсор НОК України
Coca-Cola	Офіційний партнер НОК України та Олімпійської команди України
Peak	Офіційний постачальник екіпірування офіційної збірної України
Епіцентр	Офіційний спонсор НОК України
Цифра	Офіційний Інтернет-провайдер НОК України
Олімпійська арена	Інформаційний партнер НОК України
Перець-FM	Інформаційний партнер НОК України

У 2001 році НОК України виділив 800 тис. грн. на ініціативи, спрямовані на створення антидопінгової лабораторії, розвиток центру спортивної травми при Національному університеті фізичного виховання і спорту, а також на модернізацію та оснащення передовим обладнанням системи спортивної медицини на олімпійській базі у Конча-Заспі.

3.7. Причини виникнення, формування та історичний розвиток національних олімпійських комітетів як елементу міжнародної олімпійської системи

Важливим елементом міжнародного олімпійського руху є Національні олімпійські комітети. У дослідженні зроблено спробу визначити розвиток НОКів як інституції. Узагальнено дані про роль, місце та функції Національних олімпійських комітетів у структурі міжнародної системи.

У межах магістерської роботи нами було зроблено спробу дослідити причини виникнення, формування та історичний розвиток національних олімпійських комітетів як елементу міжнародної олімпійської системи. Оскільки НОКи у країнах Європи почали виникати одразу ж після відродження сучасного олімпійського руху, то історію розвитку НОКів як однієї з інституцій міжнародної олімпійської системи ми досліджували на основі історії розвитку національних олімпійських структур у СРСР.

Більшість українських земель упродовж майже усього ХХ ст. входили до складу цих країн, що визначало організаційну структуру олімпійського руху в Україні.

Зауважимо, що інколи геополітичні інтереси найбільших імперій Європи не співпадали з цінностями олімпізму. Іноді МОК, враховуючи політичну обстановку, особисті зв'язки або симпатії своїх керівників, застосовував "подвійні стандарти" у своїй діяльності. Ці фактори впливали на активізацію або обмеження розвитку олімпійського руху в окремих країнах.

Зазначимо, що нами доповнено інформацію про сучасні тенденції щодо розвитку Національних олімпійських комітетів. Серед них виділяємо такі, як посилення їх впливу на розвиток міжнародного олімпійського руху, перебирання НОКами функцій найвищого керівництва громадськими організаціями спортивної сфери у межах країни, активна маркетингова політика та активне залучення коштів поза державним бюджетом для виконання статутної діяльності та співпраця між Національними олімпійськими комітетами для вирішення глобальних проблем розвитку олімпійського руху.

У магістерському дослідженні проаналізовано сучасні вимоги Олімпійської хартії щодо формування НОКів, нормативно-правова база їх утворення та напрями діяльності.

Зауважимо, що нами було виділено групу факторів, які виявилися необхідною суспільно-історичною основою для утворення Національного олімпійського комітету України. Серед передумов створення НОК України зазначено такі:

- видатні досягнення українських спортсменів на Літніх та Зимових Олімпійських іграх;
- незадоволення тренерів, спортсменів України керівництвом ОК СРСР, розвитком олімпійського руху республіки;
- ініціативи та заходи української діаспори з метою підтримки та розвитку самостійності українського спорту;
- роль та значення друкованих засобів масової інформації України під час становлення НОК;
- важливість національного відродження в Україні в кінці 80-х - початку 90-х років XX століття у формуванні НОК.

Проаналізовано різні підходи щодо підрахунку кількості олімпійських медалей, здобутих спортсменами. Нами було підтверджено дані, наведені у виданні Україна Олімпійська (Olympic Ukraine): Ігри XXVII Олімпіади – Сідней 2000. (за ред. І.Н. Федоренка) [46]. Згідно з підходом, використаним у згаданій праці, підраховуються окремо медалі, здобуті в індивідуальних і командних змаганнях. Водночас нами було доповнено статистичну інформацію про українців-призерів Ігор Олімпіад та Зимових Олімпійських ігор, яка вміщена у праці „Золоті сторінки олімпійського спорту України” (за ред. І.Н. Федоренка) [27].

У магістерському дослідженні відповідно до його тематики нами вперше було зроблено спробу дослідити спортивні аспекти так званого „національного відродження”, яке охопило громадськість України в кінці 1980-х – на початку 1990 рр. Виявлено, що високий рівень громадської активності, а також

націоналістичні настрої у суспільстві забезпечили загальнодержавне схвалення утворення НОК України.

Підкреслимо, що у нашому дослідженні було з науково-історичної позиції досліджено діяльність альтернативного НОК, який діяв з жовтня 1990 по вересень 1991 року та оцінено його вплив на формування олімпійських структур в Україні.

У третьому розділі дослідження проаналізовано діяльність Національного олімпійського комітету України від часу його утворення (з 22 грудня 1990 р). За матеріалами, одержаними з офіційних документів, особистих бесід, узагальнено, істотно розширено, деталізовано дані про діяльність НОК України, а також проаналізовано проведення Асамблеї засновників НОК України.

Зауважимо, що перші півтора роки діяльності НОК були суперечливим періодом. Нагадаємо, що навіть після утворення НОК України були поширені думки [13, 47, 49], що ця організація була створена формально і не буде виконувати основної функції – делегування команди українців на Олімпійські ігри. Це було однією з причин існування на території України у 1991 році двох організацій, які прагнули виконувати функції олімпійського комітету. Президента В. Борзова у 1991 році звинувачували у пасивності щодо організації діяльності НОК та здобуття визнання МОК. Тому у нашому дослідженні зроблено спробу проаналізувати цей період і виділити об'єктивні та суб'єктивні чинники, які визначали діяльність НОК України упродовж перших років його діяльності.

Аналіз функціонування НОК України, здійснювався насамперед на основі даних одержаних з офіційних документів. Вперше у науковий обіг було введено архівні документи НОКу: протоколи сесій Генеральних асамблей та засідань Виконкому, звіти, постанови, листи, стенограми, кошториси. Його діяльність ми простежували за такими напрямками:

- утворення Національного олімпійського комітету України як всеукраїнської громадської організації;

- символіка і традиції його діяльності;
- міжнародна діяльність;
- співпраця з державними органами управління;
- співпраця НОК України із ЗМІ;
- організація економічного забезпечення його діяльності;
- Організація участі команд України в міжнародних олімпійських змаганнях Національним олімпійським комітетом України.

При аналізі діяльності НОК, спрямованої на організацію структури, було досліджено динаміку формування його складу, комісій, керівництва. Однією із специфічних рис було суміщення однією особою вищих керівних посад у НОК і Держкомспорті. У нашій роботі ми намагалися виявити причини та позитивні й негативні наслідки такого поєднання.

Згідно із заявами, зробленими колишнім Президентом НОК В. Януковичем, більшу роль у розвитку олімпійського руху в Україні повинні відігравати регіони. Тому у нашому дослідженні ми приділили увагу висвітленню проблем розвитку відділень НОК України по регіонам.

Проаналізувавши атрибутику НОК та зіставивши її із відповідними елементами інших міжнародних та національних організацій, можна стверджувати, що олімпійський комітет України має всю відповідну символіку та ритуали відповідно до міжнародних традицій.

Головним аспектом діяльності будь-якого олімпійського комітету є представництво національного спорту на міжнародному рівні. Серед напрямків співпраці НОК України з різними іноземними організаціями нами було виділено такі:

- складові частини міжнародної олімпійської системи (МОК, МСФ, НОКи інших держав та їх об'єднання, ОКОІ, тощо) – це організації, які співпрацюють з НОК;
- співробітництво з міжнародними неспортивними організаціями, зокрема з Організацією Об'єднаних Націй (ООН), Радою Європи, ЮНЕСКО та іншими;

- українські спортивні діаспорні організації та їх співпраця;

НОК України активно співпрацює з державними органами управління у сфері спорту в Україні в рамках своєї діяльності. У дослідженні зроблено спробу дослідити причини, позитивні та негативні сторони такого співробітництва.

Зазначимо, що нами прослідковано діяльність НОК України із залучення спонсорських коштів для виконання статутних завдань. Зауважимо, що у магістерському дослідженні ми не розглядали детально кількісні фінансові показники такої співпраці, а увагу було зосереджено на аналізі організаційних аспектів роботи зі спонсорами.

Загалом у дослідженні зроблено спробу в історичному аспекті комплексно оцінити діяльність національних олімпійських структур в Україні.

Висновки до розділу 3

Так, Національний олімпійський комітет України був утворений 22 грудня 1990 року внаслідок складних історико-політичних подій, спрямованих на надання самостійності українському спорту. У даному розділі проведена комплексна оцінка діяльності національних олімпійських структур в Україні з історичної перспективи.

У цілому зазначимо, що процес формування та організаційного оформлення національної олімпійської системи в Україні тривав упродовж 90-х років XX ст. На початку XXI ст. основним завданням національних організацій у сфері олімпійського руху визначено налагодження стабільного фінансового забезпечення у необхідному обсязі.

Таким чином, НОК України, незважаючи на короткий проміжок існування, посів належне місце у суспільно-історичному розвитку української державності, став авторитетною структурою у спортивному та олімпійському русі, здобув міжнародне визнання і продовжує активно розвиватися в організаційному і структурному аспекті, у напрямку співпраці із ЗМІ, пошуку

офіційних спонсорів, набуття економічної самостійності та у сфері пропаганди олімпійського руху серед різних верств населення, олімпійської освіти тощо.

ВИСНОВКИ

1. Аналіз наукової літератури вітчизняних і зарубіжних дослідників, правових та інших офіційних документів, а також інших джерел свідчить про те, що проблематика діяльності національних олімпійських комітетів не знайшла достатнього висвітлення в науково-методичній літературі, не дивлячись на існування великої кількості фундаментальних досліджень у теорії олімпійського спорту та важливість олімпійського руху в суспільному житті. Також відзначається недостатнім обсягом робіт, присвячених історії розвитку олімпійського руху в Україні, формуванню організаційно-економічних, правових та інших основ функціонування олімпійського спорту. Крім того, бракує досліджень, які б розглядали ідейно-філософські аспекти олімпійського руху, олімпізму, олімпійської освіти тощо.

2. Національний олімпійський комітет України був заснований 22 грудня 1990 року внаслідок довготривалого історичного процесу, спрямованого на досягнення самостійності українського спорту. Ця важлива подія сталася за впливу комплексу об'єктивних і суб'єктивних чинників, серед яких:

- національне відродження в Україні в кінці 80-х – початку 90-х років XX століття сприяло виразній орієнтації спортивного активу України на незалежність українського спорту;
- великий авторитет українського спорту на міжнародній арені та успішні виступи представників України в Літніх та Зимових Олімпійських іграх в період з 1952 по 1992 роки;
- конфліктні відносини між тренерським корпусом та спортсменами УРСР і керівництвом Олімпійського комітету Центрального комітету Комуністичної партії Київського уряду щодо подальшого розвитку олімпійського руху в республіці;
- вплив друкованих ЗМІ України на формування та розвиток НОК України.

Асамблея засновників Національного Олімпійського Комітету України, що відбулася 22 грудня 1990 року, визначалася як ключова подія в історії олімпійського руху в Україні. На цьому заході було прийнято рішення про заснування НОКУ, що відбулося в контексті важливих політичних та суспільних змін в країні під час національного відродження в кінці 80-х – початку 90-х років XX століття. Остаточне визнання НОКУ Міжнародним Олімпійським Комітетом настало у 1993 році, підтверджуючи його статус як члена світового олімпійського роду.

На протязі періоду з 1990 по 2025 рік Національний Олімпійський Комітет України провів 38 звітно-виборних асамблей, на яких визначався курс та склад його керівництва. Загальна кількість членів НОК України коливається в межах 130–150 осіб.

Характерною особливістю діяльності НОК України є поєднання осіб, що обіймають посади президентів як у громадській, так і в державній сферах управління спортом. Це свідчить про важливість організації в системі державного управління та громадського лідерства в спортивній сфері України.

3. Утворення Національного Олімпійського Комітету України мало вирішальне історичне значення для українського спорту. Створення цієї організації відкрило шлях для самостійного керівництва розвитком олімпійського руху в країні. З'явилась можливість вести безпосередні контакти з Міжнародним Олімпійським Комітетом та Міжнародними спортивними федераціями, що сприяло поглибленню участі України в міжнародному спорті.

З 1994 року спортсмени України виступають на Олімпійських іграх як самостійна команда. Ця самостійна участь стала важливим атрибутом сучасної незалежної країни. Успіх збірних команд України в олімпійських змаганнях має велике політичне значення, представляючи гідну міжнародну презентацію молодій Українській державі.

Дослідження спрямоване на покращення розуміння історичних передумов утворення Національного Олімпійського Комітету України. В аналізі вивчено процес формування та основні напрями діяльності НОК України протягом

років незалежності. Узагальнено історичну роль та значення діяльності НОК України в процесах сучасного державотворення. Обґрунтовано історичні та організаційні засади формування та функціонування Національного Олімпійського Комітету України. Визначено і проаналізовано організаційні аспекти його діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрющенко О.А. Документний потік України з фізичної культури та спорту: стан і тенденції розвитку. *Вісник ХДАК : зб. наук. пр.* 2001. № 5. С. 197–207.
2. Бадова Р. Спортсмени України в Олімпійських іграх з 1952 по 2000 рік. *Фізичне виховання в школі.* 2001. №2. С.26.
3. Булатова М. М. Енциклопедія олімпійського спорту в запитаннях і відповідях. *Олімпійська література*, Київ. 2009. 400 с.
4. Булатова М.М. Твій олімпійський путівник.. К., 2011. С. 65.
5. Вацеба О. Сучасна Олімпія та її гості. *Олімпійська арена.* 2001. № 4. С. 24.
6. Вацеба О., Зайдовий Ю. Передумови утворення НОК України. *Фізична культура, спорт та здоров'я – нова епоха, нова генерація: Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф.* Миколаїв, 2002. С. 24 - 28.
7. Гавриляк В.І. , Чоргоіван А.І. , Василенко С.І. Золоті зірки українського спорту: *Довідк.-стат. зб.* К., 2000. 86 с.
8. Декларація про державний суверенітет України. К., 1990.
9. Документи установчої Генеральної Асамблеї засновників НОК України про його створення: постанова, статут (Київ, 22 груд. 1990 р.). *Архів НОК України*, оп. 1, од. зб. 2, 12 арк.
10. Єрмолова В.М. Олімпійська освіта: теорія і практика [Olympic education: theory and practice] [навчальний посібник]. Київ, 2011. 335 с.
11. Єрмолова В. М. Олімпійська освіта у системі навчально-виховної роботи загальноосвітніх навчальних закладів України. К.: Олімп. літ., 2007. 44 с.
12. Загітова М. Організаційні засади діяльності регіональних центрів олімпійських до сліджень та освіти в Україні [Organizational bases of the activity of regional centres for the Olympic studies and education in Ukraine] [дисертація]. Київ; 2018. 201 с.
13. Зайдовий Ю. Національні олімпійські комітети як важлива складова структури сучасного олімпійського руху. *Фізична культура, спорт та*

- здоров'я: *Матеріали V Міжнар. наук. конф. студ. та аспірантів.* Х., 2003. С. 7.
14. Зайдовий Ю. Особливості входження України в міжнародний олімпійський рух (на прикладі участі в Іграх XXV Олімпіади 1992 року). *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : Зб. наук. пр.* За ред. С.С. Єрмакова. Х.; Л., 2003. №15. С. 159-163.
 15. Зайдовий Ю. Особливості технології підрахунків здобутків олімпійців України в період 1952-1990 років. *Молода спортивна наука України: Матеріали VI Всеукр. конф. аспірантів.* Л., 2002. Т.1. С.36 – 39.
 16. Зацерковна Л. Олімпізм і його місце в підготовці юних спортсменів. *Молода спортивна наука України : Зб. наук. статей з галузі фіз. культури та спорту.* Вип. 6. Львів, 2002. Т. 2. С.97 – 99.
 17. Звіт про діяльність національного олімпійського комітету України (2015-2020 рр).
 18. Звіт про роботу НОК України в 2000 році та завдання по підготовці до XIX зимових Олімпійських ігор 2002 року та Ігор XXVIII Олімпіади 2004 року: Доповідь президента XII Генеральній асамблеї НОК України. *Архів НОК України.* К., 2000. 9 с.
 19. Звіт про роботу Президента та Виконавчого комітету Національного олімпійського комітету України в 2002 році. *Архів НОК України.* К., 2002. – 12 с.
 20. Звіт про роботу Президента та Виконавчого комітету Національного олімпійського комітету України в 2003 році. *Архів НОК України.* К., 2003. – 16 с.
 21. Золоті сторінки олімпійського спорту України. За ред. І.Н. Федоренка. К.: Олімпійська література, 2000. 192 с.
 22. Казимиров В. Усі медалі: від Афін-1896 до Сіднея-2000. *Олімпійська арена.* 2001. №3. С. 32 –33.

23. Козій Ю.С. Спортивний рух в середовищі західної української діаспори: Автореф. дис... канд. наук з фіз. виховання і спорту: 24.00.02. Волин. держ. ун-т ім. Лесі Українки. Луцьк, 2000. 18 с.
24. Кухтій А.О. Організаційні основи розвитку фізкультурно-спортивного руху в Україні впродовж XX століття: Автореф. дис... канд. наук з фіз. виховання і спорту: 24.00.02 . Львів. держ. ін-т фіз. Культури. 2002. 20 с.
25. Мазурашу Г.Г. Здоров'я – пріоритет державної політики. *Спортивно-розважальне видання "Супер!"*: спец. випуск, присв. пробл. сфери фіз. культури і спорту в Україні. 2009. 24 с.
26. Мазурашу Г.Г. Олімпійці – дзеркало спортивної влади. *Буковинський вісник державної служби та місцевого самоврядування*. 2008. № 3 С. 38–44.
27. Мальона С.Б. Організаційно-правові аспекти функціонування фізичної культури і спорту. *Молода спортивна наука України* : зб. наук. пр. з галузі фіз. культури та спорту. Л., 2006. Вип. 10. Т. 3. С. 6–10.
28. Матеріали засідання XVI (позачергової) сесії Генеральної Асамблеї НОК України. *Архів НОК України*, Київ, 2004 р. 22 с.
29. Нечаєва Г. АНОК – це своєрідна ООН в спорті: XI Генеральна Асамблея Асоціації НОКів, Севілья, 1996 рік. *Спортивна газета*. 1998. 13 черв.
30. Олійник М.О. Теоретичні і методичні основи управління фізичною культурою і спортом в Україні: Автореф. дис... канд. наук з фіз. виховання і спорту: 24.00.02 . Нац. ун-т. фіз. виховання і спорту України. К., 2000. 18 с.
31. Олексюк М.М. Пропаганда ідей сучасного олімпізму як засіб національно стверджуючої діяльності українських спортивних кіл на Західній Україні у 20-30-ті роки XX ст. *Фізкультура і спорт – важливий фактор виховання та зміцнення здоров'я населення: Тези звітної наук.-практ. конф. викладачів ін-ту за 1993 рік*. Л., 1994. С.9-10.
32. Олімпійська хартія: Міжнародний олімпійський комітет (Набуває силу з 3 вересня 1997 року зі змінами і доповненнями 1999 року). *Олімпійська література*, Київ. 1999. 96 с.

33. Олімпійський рейтинг України (статистика за 1896 – 2000 роки). *Урядовий Кур'єр*. 2000. 11 жовт. С.12.
- 34.Офіційна інформація НОК України. *Наука в олімпійському спорті*. 1998. №3. С. 91.
35. П'єр де Кубертен. Олімпійські мемуари. *Олімпійська література*. Київ, 1997. 178 с.
- 36.Платонов В.М. Уроки Сіднея 2000 – на шляху до Афін 2004. *Концепція розвитку галузі фізичного виховання і спорту в Україні : Зб. наук. праць*. Рівне, 2001. Вип. 2. С.72 - 74.
37. Про підтримку олімпійського і параолімпійського руху та спорту вищих досягнень в Україні: Закон України від 14 вересня 2000 р. №1954-ІІІ. *Урядовий кур'єр*. 2000. 18 жовт. С. 6-10.
38. Протокол засідання XIII сесії Генеральної Асамблеї НОК України та документи до нього (Київ, 14 грудня 2001 року). *Архів НОК України*. К., 2001. 28 с.
39. Римар О.В. Історико-соціальні аспекти розвитку параолімпійського руху в Україні: Автореф. дис... канд. наук з фіз. виховання і спорту: 24.00.01. Львів. держ. ін-тут фіз. Культури, 2002. 19 с.
40. Родак С. М. Чи може Україна бути членом МОК (юридичні та філософсько-етичні аспекти участі України в міжнародному олімпійському русі та шляхи їх досягнення): Рукопис. Л., 1990. 28 с.
41. Склад НОК України. *Олімпійська арена*. 1999 (1998). № 3-4. С. 4-5.
42. Степанюк С.І. Історико-соціальні аспекти розвитку студентського спортивного руху в Україні: Автореф. дис... канд. наук з фіз. виховання і спорту: 24.00.02. Львів. держ. ін-т фіз. культури, 2003. 20 с.
43. Статут Національного олімпійського комітету України / Затв. Українською Асамблеєю засновників НОК України 22 груд 1990 року. К., 1990. 18 с.
44. Стенограма XIV Генеральної асамблеї НОК України (Київ, 20 грудня 2002 року). *Архів НОК України*. К., 2002. 71 с.
45. Хроніка життя НОК. *Олімпійська арена*. 2001. №3. С.58.

46. Шутий В. Міжнародне визнання українського спорту. *Нація і спорт: Матеріали міжнар. наук. конф., присвяч. 80-річчю СТ “Україна”*. Л., 1991. С.85-86.
47. Щербашин Я.С. Олімпійська освіта в системі формування гуманістичних цінностей школярів [Olympic education in the system of creating of humanistic values of school children] [автореферат]. Київ; 2014. 193 с
48. Naul R. Olympic pedagogy as a theory of development of ethical and humanistic values in education. 9th International Session for Directors of National Olympic Academies. 1-8 June 2007. *Proceedings. International Olympic Academy*, 2009. P. 27- 40.
49. Naul R, Binder D, Rychtecky A, Culpan I. Olympic education: an international review. NY: Routledge, 2017; p. 349.
50. Stein J, Graham CR. Essentials for blended learning: a standards-based guide (essentials of online learning) 1st ed. Routledge; 2014. 223 p.
51. The Olympic Movement/International Olympic Committee. Lausanne : C. I. O, 1997. С. 123–128.

ЕЛЕКТРОННІ РЕСУРСИ

1. Міжнародний олімпійський комітет – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://olympics.com/en/>
2. Асоціація Національних олімпійських комітетів – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.anocolympic.org/>
3. Персональний сайт Сергія Бубки – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sergeybubka.com/>
4. Європейські Олімпійські Комітети– [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://noc-ukr.org/sport-sites/>
5. Спортивний комітет України – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://scu.org.ua/>
6. Олімпійська література – [Електронний ресурс]. – <http://olympicpress.com.ua/>